

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Evaluační zpráva Aš

Ivana Siglová

Leden 2022

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agentura
pro sociální začleňování

Obsah

Seznam zkratk.....	4
Shrnutí evaluační zprávy	5
1 Úvod.....	7
2 Základní terminologie	7
3 Kontext lokality a spolupráce s ASZ	9
3.1 Geografický a historický kontext města	9
3.2 Socioekonomický kontext a rozsah sociálního vyloučení v obci.....	11
3.2.1 Dávky pomoci v hmotné nouzi.....	12
3.2.2 Zaměstnanost	14
3.2.3 Sociálně vyloučené lokality.....	16
3.2.4 Dluhy.....	16
3.2.5 Kriminalita a vnímání pocitu bezpečí	18
3.3 Spolupráce města Aš s ASZ.....	21
4 Zadání a cíle evaluace a metodologie	23
4.1 Evaluační otázky a evaluační kritéria	24
4.2 Limity evaluace	25
4.3 Tematické zúžení evaluace SPSZ.....	26
5 Evaluované priority a cíle SPSZ	27
6 Hlavní zjištění.....	31
6.1 Dopady evaluovaných opatření podle SPSZ a jejich zhodnocení	31
6.1.1 Zvýšení pocitu bezpečí.....	32
6.1.2 Zvýšení povědomí o účincích sociálně patologických jevů a dostupné pomoci.....	33
6.1.3 Snížení sociálního napětí	35
6.2 Naplňování cíle KPSVL	36
6.2.1 Adresnost a relevance.....	36
6.2.2 Konzistence s potřebami	36
6.2.3 Koordinace a synergie na úrovni opatření	36
6.2.4 Udržitelnost.....	37
6.3 Vyhodnocení spolupráce aktérů a ASZ	37
7 Závěry evaluace a doporučení	40
Seznam tabulek.....	42
Seznam obrázků	42
Seznam schémat.....	42

Seznam grafů.....	42
Seznam zdrojů	43

Seznam zkratk

ASZ	Agentura pro sociální začleňování
ČSÚ	Český statistický úřad
KPSVL	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
LK	lokální konzultant
LP	Lokální partnerství
MěÚ	Městský úřad
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NNO	nestátní nezisková organizace
OP Z	Operační program Zaměstnanost
OPL	omamné a psychotropní látky
PS	pracovní skupina
SPSZ	Strategický plán sociálního začleňování
SVL	sociálně vyloučená lokalita/ sociálně vyloučené lokality
ÚP	Úřad práce

Shrnutí evaluační zprávy

Předmětem evaluace jsou cíle a opatření Strategického plánu sociálního začleňování města Aš pro období 2019 – 2022 (SPSZ), konkrétně cíle a opatření oblasti bezpečnost a prevence rizikových jevů. Evaluace sleduje plnění jednotlivých cílů zmíněných oblastí a hodnotí dopady, které tyto cíle a opatření měly vyvolat - i) zvýšení pocitu bezpečí ii) zvýšení povědomí o účincích sociálně patologických jevů a o dostupné pomoci, iii) zlepšení komunitního života a snížení napětí, iv) zlepšení spolupráce mezi aktéry. V závěru evaluace dochází také ke zhodnocení naplňování cíle KPSVL, tedy zhodnocení provedených aktivit z hlediska adresnosti/relevance, konzistence, koordinace a synergie a udržitelnosti. Klíčová zjištění provedené evaluace jsou následující:

- Z 11 hodnocených specifických cílů v oblasti Bezpečnost a prevence kriminality bylo 7 cílů minimálně částečně splněno. Strategický plán je veden od priorit, přes obecné cíle k cílům specifickým, které jsou dostatečně měřitelné a v jejich popisu jsou zahrnuty indikátory účinnosti i očekávané dopady.
- **Doporučení:** Pro další strategické plánování lze doplnit doporučení k včasné definici indikátorů dopadů (ideálně ve spolupráci s budoucími evaluátory/evaluátorkami), na základě kterých pak bude možné provádět pravidelný sběr dat k posouzení těchto indikátorů a získat tak data nejen ex-post.
- V rámci plnění cílů SPSZ bylo ve městě Aš realizováno pět projektů financovaných z Operačního programu Zaměstnanost ESF. Z těchto pěti čtyři byly realizovány v rámci evaluované tematické oblasti Bezpečnost a prevence kriminality - realizátorem tří projektů je město Aš, poslední projekt je realizován organizací KARO e.V.
- V rámci projektů byl ve městě zaveden větší počet asistentů prevence kriminality, vznikl zcela nový Teens klub pro mládež, projekt na podporu komunitní práce Všichni jsme sousedé míří především na snižování sociálního napětí a organizace KARO e.V. se v rámci projektu Nová šance věnuje práci s obchodovanými osobami.
- Na hodnocení definovaných dopadů – i) zvýšení pocitu bezpečí, ii) zvýšení povědomí o účincích sociálně patologických jevů a dostupné pomoci, iii) snížení sociálního napětí – je ve všech případech ještě brzy. Všechny projekty aktuálně probíhají úspěšně a plní své indikátory, i přes řadu změn v důsledku pandemie covid-19.
- S fungování asistentů prevence kriminality a jejich vlivem na bezpečí v obci jsou v současnosti spokojeni všichni oslovení aktéři, z dotazníkového šetření nicméně nevyplývá jednoznačná spokojenost obyvatel, kteří se šetření zúčastnili. Ke zhodnocení dopadu Zvýšení pocitu bezpečí může výrazně přispět srovnání dosud provedeného šetření a stejné analýzy, která bude provedena na konci projektu.
- Pro měření dopadu Zvýšení povědomí o účincích sociálně patologických jevů je důležité v průběhu projektu sledovat, měřit a vyhodnocovat dílčí indikátory, které si projekty Teens klubu a Nová šance ve své žádosti o podporu stanovily. U indikátorů zaměřených na získávání kompetencí, motivace a zvýšení povědomí o stanovených tématech doporučujeme při jejich sledování používat zpětnovazební dotazníky a kazuistiky.

- Na dopad Snížení sociálního napětí míří především projekt na komunitní práci, který má ve svých klíčových aktivitách také podrobnou procesní i dopadovou evaluaci na svém konci, kterou pak bude zásadní i pro ex-post dopadovou evaluaci SPSZ.
- U všech projektu realizovaných městem Aš se počítá s jejich pokračováním a zajištěním dalšího financování. Projekt Nová šance organizace KARO e.V. je rovněž podporován městem, nicméně mateřská německá organizace dalšímu pokračování aktivit po skončení projektu není nakloněna.
- Principy adresnosti, koordinace, konzistence a synergie, které jsou obsaženy v cíli KPSVL, lze v případě měste Aš, považovat za splněné, i když je situace neustále ovlivňována také trvalými nebo poměrně novými externími faktory - migrace nových obyvatel, situace pandemie covid-19 či nedostatek lidských zdrojů pro některé pozice.
- Na spolupráci s ASZ oceňují aktéři především počáteční vstupy a informace o nástrojích a možnostech financování a projektové poradenství. Spolupráce s ASZ byla pro všechny aktéry intenzivnější v době vyhlášení relevantních výzev a přípravy projektů. Aktuálními tématy ve spolupráci města a ASZ zůstávají především komunikace projektů a témat souvisejících se sociálním začleňováním směrem k široké veřejnosti, drogová problematika a příprava návazných projektů.
- Další spolupráce mezi městem a Agenturou bude také ovlivněna dalším fungováním Agentury po roce 2022, které v současnosti není jasně vymezeno a v současnosti tak není zcela jasné např., zda dojde k vytvoření dokumentu navazujícího na SPSZ .

1 Úvod

Následující zpráva předkládá výsledky zhodnocení spolupráce Agentury pro sociální začleňování (ASZ) s obcí Aš od roku 2018 na základě analýzy výstupů a výsledků implementace Strategického plánu sociálního začleňování města Aš pro období 2019 – 2022, konkrétně implementace opatření, která se týkají oblasti bezpečnost a prevence kriminality ze strategického plánu – toto tematické zúžení je dále vysvětleno v kapitole 4.3 Tematické zúžení evaluace SPSZ. Ve zprávě je evaluována realizace naplánovaných opatření a dosahování strategických cílů s ohledem na jejich dopad na stav sociálního vyloučení v obci. **Cílem zprávy je** popsat efekt jednotlivých opatření a jejich vliv na dosažení plánovaných dopadů, a poskytnout tak zpětnou vazbu partnerům v lokalitě, ASZ, ale také poskytovateli podpory a tvůrcům národních sociálních politik. Výsledky zprávy jsou využitelné pro nastavování dalších intervencí v oblasti sociálního začleňování ve městě Aš i v jiných lokalitách, kde působí ASZ, a rovněž pro formulaci obecnějších politik řešení sociálního vyloučení.

2 Základní terminologie

Agentura pro sociální začleňování, která je od roku 2020 jedním z odborů Ministerstva pro místní rozvoj ČR, byla v roce 2008 (ještě jako odbor Úřadu vlády ČR) ustavena jako ústřední nástroj státní správy pro řešení sociálního začleňování. V lednu 2020 se stala součástí struktury Ministerstva pro místní rozvoj ČR, konkrétně sekce pro bydlení a sociální začleňování a i nadále je samostatným odborem pro sociální začleňování. Jejimi dvěma základními úkoly je zajištění podpory obcím v procesu sociální integrace a odborná koordinace řešení sociálního vyloučení na národní úrovni. ASZ podporuje obce a města v tom, aby mohly plnit svoji funkci v zajišťování rovného přístupu ke vzdělávání, bydlení, zaměstnání, zdravotní péči a dalším zdrojům a institucím všem svým občanům bez ohledu na jejich sociální status.

Základním nástrojem ASZ při řešení sociálního vyloučení v konkrétní obci/obcích je **sítování a propojování relevantních místních aktérů**, které je nezbytným předpokladem pro implementaci integračních procesů. K tomu slouží tzv. **lokální partnerství** (LP), platforma, v jejímž rámci se koordinovaně řeší jednotlivé problematické oblasti prostřednictvím vytyčení strategických cílů a naplňování konkrétních opatření pro jejich naplňování. Strategické cíle, opatření k jejich dosahování a jiné inkluzivní aktivity jsou ukotveny v dokumentu s názvem **Strategický plán sociálního začleňování** (SPSZ), který je za odborné a facilitační podpory lokálního konzultanta ASZ vytvářen lokálním partnerstvím obce. SPSZ je ústředním nástrojem řešení sociálního začleňování v konkrétní obci, podle něhož spolupráce ASZ a obce probíhá, a na jehož základě je také možné zhodnotit úspěch intervencí a spolupráce aktérů včetně ASZ.

ASZ za dobu svého působení dosáhla značných úspěchů, především v odborném zmapování problému sociálního vyloučení a možností jeho řešení a v rozšíření sociálně inkluzivního diskurzu. Podařilo se jí v lokálních samosprávách implementovat nové způsoby práce představované především propojením, koordinací a aktivizací místních aktérů. Je schopna také pojmenovávat sociální problém přesněji a šířeji i s jeho příčinami, čímž je umožněna změna vnímání problému aktéry místní sociální politiky. Může poskytnout alternativu k segregačním a restriktivním praktikám, v nichž vidí řada lokálních politiků jediný nástroj řešení.

V rámci své práce však naráží také na určité **limity**. Jedním z limitů je skutečnost, že vůči partnerům nedisponuje vlastními finančními zdroji a sehrává tak primárně úlohu odborného poradce a motivátora. Disponuje rovněž jen omezenými možnostmi systémového ovlivňování na úrovni národní politiky. ASZ je tedy hlavně zprostředkujícím aktérem, který nemá přímý vliv na stav sociálního vyloučení a sociálně vyloučených lokalit v obcích.

V současné době je nejsilnějším nástrojem vlivu na obce v rukou ASZ **Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám** (KPSVL), který umožňuje obcím spolupracujícím s ASZ exkluzivně podávat projekty do uzavřených nesoutěžních výzev, kde jsou pro ně předem alokovány finanční zdroje. Projektové poradenství v rámci KPSVL se tak stává zásadní intervencí ASZ ovlivňující řešení sociálního začleňování v obcích.

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají **ztížený přístup ke zdrojům** běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování. Se sociálním vyloučením je často spojena určitá míra **stigmatizace** ze strany většinové společnosti, která může izolaci ještě prohlubovat.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s **několika zásadními existenčními problémy zároveň**, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení je materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na státní podpoře, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele sami o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Různé kombinace intenzity těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o **sociálně vyloučené lokalitě** (SVL). Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou zákonné normy, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi něž se řadí např. životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukují. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou. Je však nutné důrazně se vyhradit proti zaměňování pojmu sociální vyloučení s příslušností k romskému etniku. Výše uvedený popis fenoménu sociálního vyloučení jasně dokládá, že stav vyloučení ze společnosti může postihnout kohokoliv, nehledě na jeho etnickou příslušnost. Tomu také odpovídá zacílení intervencí Agentury pro sociální začleňování.

3 Kontext lokality a spolupráce s ASZ

3.1 Geografický a historický kontext města

Město Aš leží v Ašském výběžku, v nejzápadnější části České republiky v Karlovarském kraji a v okreseu Cheb, těsně u hranic s Německem. Aš je po městě Hranice druhé nejzápadnější město České republiky. Okresní město Cheb leží cca 20 km jihovýchodně od Aše, krajské město Karlovy Vary je vzdálené více než 60 km.

Na konci 18. století se město stalo význačným průmyslovým centrem zaměřeným především na textilní průmysl, který sílil dále i během 19. století. Na začátku 20. století rozkvět vyvrcholil založením odborné textilní školy a rozvoj nebyl příliš ovlivněn ani první světovou válkou. V roce 1930 mělo město 22 930 obyvatel, z nichž pouze 290 osob se hlásilo k československé národnosti, což výrazně přispělo k úspěchu propagandy Konráda Henleina. Připojení Sudet k německé říši tak většina obyvatel Aše vítala, někteří čeští obyvatelé město opustili, zbytek byl po obsazení Ašska jednotkami freikorps převezen do města Bad Elster.

Již během druhé světové války došlo k Aši k úbytku obyvatelstva, který pak pokračuje i v poválečných letech vysídlením německého obyvatelstva a počet obyvatel města se v roce 1961 dostává na méně než 10 tis. V 70. a 80. letech počet obyvatel postupně opět mírně stoupá a od té doby se pohybuje kolem 12 – 13 tisíci. K 1. 1. 2021 byl přesný počet obyvatel města Aš 13 105 osob. V Aši tak nedochází v posledních letech k výraznému úbytku obyvatelstva, i podle výpovědí místních aktérů v rámci evaluačních rozhovorů však zůstává dlouhodobým problémem nedostatek osob na některé kvalifikované pozice. Podle indexu stěhování mladých (Obce v datech, 2021) je Aš v roce 2021 na 97. místě z 206 obcí s hodnotou indexu na 3,8. Podle této hodnoty se více obyvatel ve věku 20 – 34 let z obce v roce 2021 vystěhovalo, než přistěhovalo, podobně tak i v minulých letech, index se však stále drží těsně pod hodnotou 4,1, nad kterou se již poměr obrací.

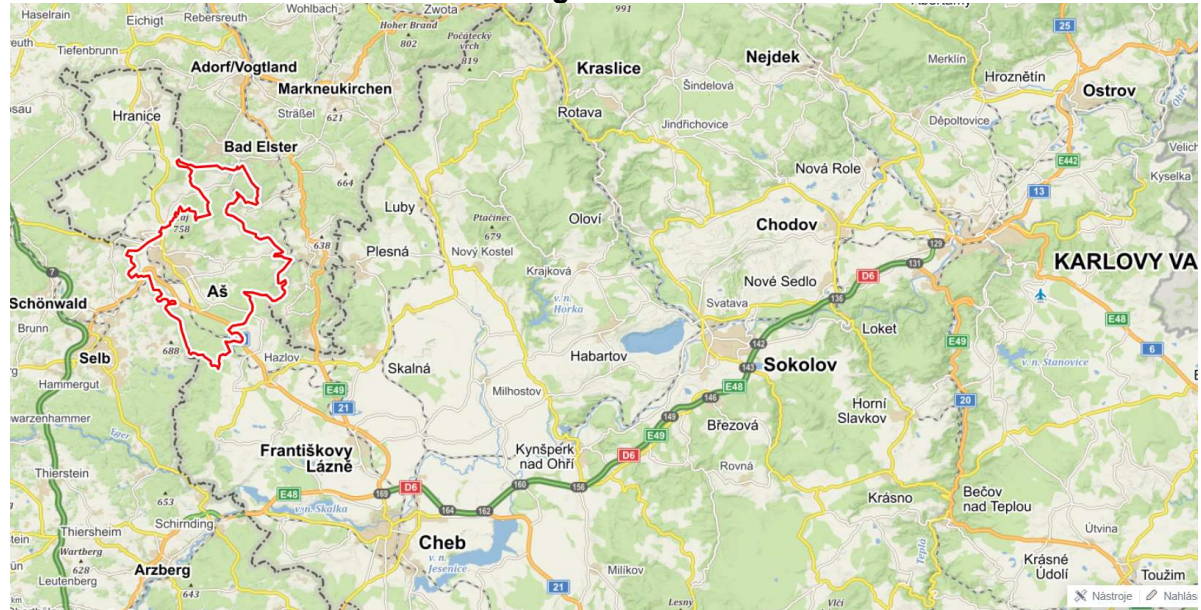
Tabulka 1: Vývoj počtu obyvatel

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Počet obyvatel	13 105	13 182	13 210	13 245	13 227	13 190	13 204	13 163	13 076	13 054	13 035	13 412	13 373	13 261	12 957	12 840	12 814	12 866

Zdroj: ČSÚ

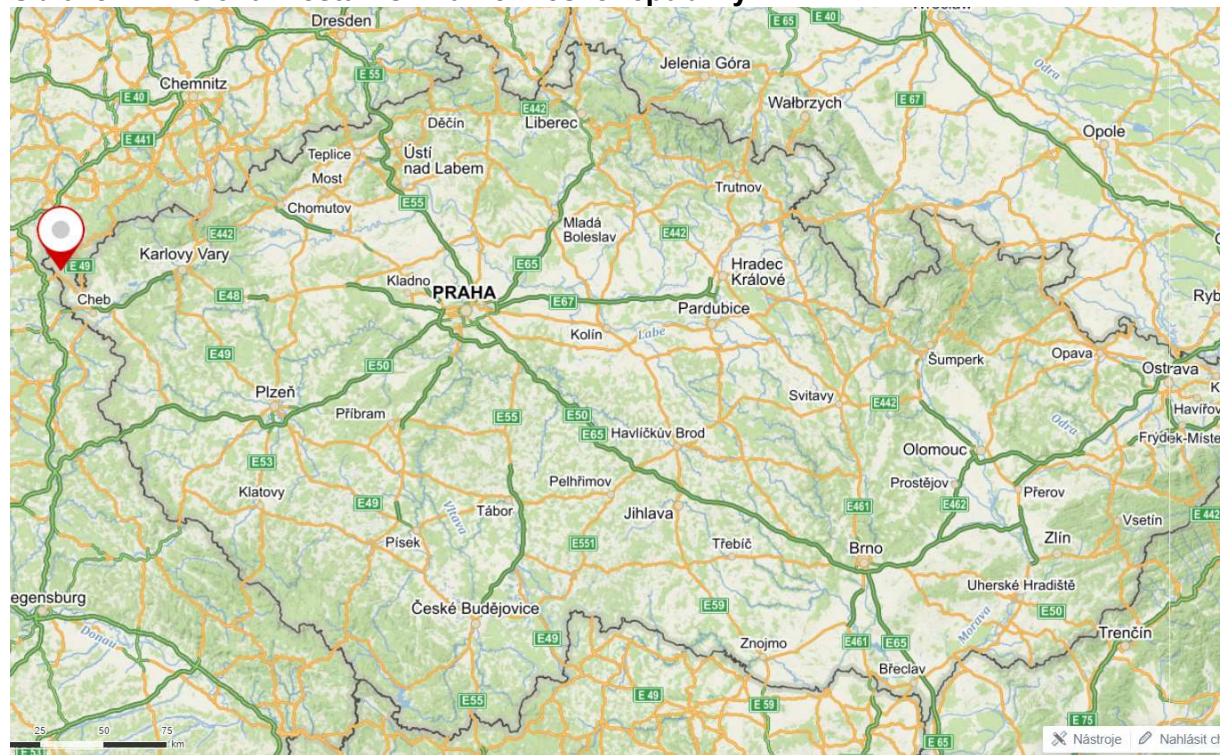
V průběhu druhé světové války i po ní, vinou prudkého úbytku obyvatelstva, došlo také k prudkému zhoršení situace místního textilního průmyslu. Nebylo možné udržet všechny závody v provozu, mnoho z nich tak bylo uzavřeno, další čekala reorganizace – vznikly závody Tosta, Krajka či Textilana, které pak fungovaly do 90. let. Pád socialismu však znamenal i celkový pád textilního průmyslu ve městě. Všechny textilní podniky zanikly nejpozději v roce 1999, a skončili také další významní zaměstnavatelé – Aritma, Kovo. Naproti tomu se město otevřelo zahraničí a za nákupy a službami začala do Aše dojíždět řada německých sousedů. Začátek 21. století byl tak pro město ve znamení investic do nové výstavby a rekonstrukce nejen turistických lákadel. (Aš – Oficiální web města, 2021)

Obrázek 1: Poloha města Aš v rámci regionu

Zdroj: Mapy.cz

Obrázek 2: Poloha města Aš v rámci České republiky

Zdroj: Mapy.cz

3.2 Socioekonomický kontext a rozsah sociálního vyloučení v obci

Agentura pro sociální začleňování v roce 2020 zveřejnila Metodiku pro posouzení rozsahu sociálního vyloučení v území (Lang & Matoušek, 2020), na jejímž základě vytvořila index sociálního vyloučení jako nástroj vyhodnocení celkového rozsahu sociálního vyloučení v dané územní jednotce, který umožňuje srovnání obcí i jiných územních jednotek na základě souboru indikátorů¹, které zachycují různé dimenze sociálního vyloučení. Rozsah hodnot indexu se pohybuje od 0 do 30 bodů, kdy 30 indikuje maximální rozsah sociálního vyloučení v obci. Pro přehlednost je celý rozsah rozdělen do 4 kategorií².

Podle Zprávy o rozsahu sociálního vyloučení v Karlovarském kraji (Kopecká et al., 2020) za rok 2018 podíl obcí tohoto kraje v posledních dvou kategoriích indexu je 22,4 % všech obcí oproti 8,3 % obcí v případě celé České republiky. Tato hodnota tak ukazuje to, co vyplývá i z dalších analýz - podstatně větší zatížení sociálním vyloučením v případě Karlovarského kraje než v celé České republice. Naopak v první kategorii, která indikuje nejmenší zatížení sociálním vyloučením, bylo v případě Karlovarského kraje v absolutní hodnotě pouze 30 obcí, tj. 22 % obcí oproti 53,4 % obcí v celé ČR, zatížení sociálním vyloučením je tak v Karlovarském kraji násobně vyšší. Z hlediska podílu obcí ve třetí a čtvrté kategorii indexu je Karlovarský kraj dokonce na vrcholu žebříčku porovnávajícího všechny kraje.

Samotné město Aš má za rok 2020 hodnotu indexu 18, což je hodnota spadající do čtvrté, nejvyšší kategorie indexu indikující nejvyšší zatížení a je tak v pořadí osmá obec v kraji s nejvyšší hodnotou z celkových 134 sledovaných obcí. Níže v tabulkách je podrobněji rozepsán vývoj indexu pro Aš v posledních letech a také vývoj hodnot (relativního podílu daného identifikátoru) v jednotlivých dimenzích.

Tabulka 2: Index sociálního vyloučení pro město Aš

	2016	2017	2018	2019	2020
Index SV - Aš	20	16	13	15	18

Zdroj: evidence ASZ

Tabulka 3: Podíl obyvatel v exekuci - město Aš

	k 31. 12. 2016	k 31. 12. 2017	k 4. 3. 2019
podíl obyvatel v exekuci	20,5 %	21,3 %	14,9 %

Zdroj: evidence ASZ

¹ Seznam indikátorů: Příjemci příspěvku na živobytí, Příjemci příspěvku na bydlení, Osoby v exekuci, Dlouhodobě nezaměstnané osoby, Předčasné odchody ze systému vzdělávání – běžné třídy.

² Kategorie 0 až 1, kategorie 2 až 7, kategorie 8 až 11 a kategorie 12 až 30, přičemž 0 znamená absenci nebo minimální rozsah sociálního vyloučení a hodnota 30 bodů nejvyšší míru zatížení sociálním vyloučením.

Tabulka 4: Podíl příjemců příspěvku na bydlení - město Aš

	2016	2017	2018	2019	2020
Podíl příjemců PnB	3,06 %	2,59 %	2,20	1,90 %	1,90 %

Zdroj: evidence ASZ

Tabulka 5: Podíl příjemců příspěvku na živobytí - město Aš

	2016	2017	2018	2019	2020
Podíl příjemců PnŽ	2,18 %	1,58 %	1,28 %	1,07 %	1,05 %

Zdroj: evidence ASZ

Tabulka 6: Podíl uchazečů o zaměstnání evidovaných déle než 6 měsíců - město Aš

	2016	2017	2018	2019	2020
Podíl uchazečů o zaměstnání evidovaných déle než 6 měsíců	1,20 %	0,90 %	0,61 %	0,59 %	1,60 %

Zdroj: evidence ASZ

Tabulka 7: Podíl předčasných odchodů ze ZŠ na celkovém počtu odchodů - město Aš

	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Podíl předčasných odchodů ze ZŠ na celkovém počtu odchodů ze ZŠ	16,04 %	13,73 %	8,27 %	15,48 %	14,29 %

Zdroj: evidence ASZ

3.2.1 Dávky pomoci v hmotné nouzi

Procentuální podíl příjemců obou dávek – Příspěvku na živobytí i Doplátku na bydlení – se mezi lety 2016 – 2020 v Aši výrazně snížil, stejně jako docházelo v posledních letech ke snižování tohoto podílu v celé České republice. Stejně jako v ČR, i v Aši došlo ke snížení podílu domácností, které pobírají příspěvek na živobytí o více než 50 %, tento propad je na úrovni města Aš dokonce o něco výraznější. Ve všech sledovaných letech však stále platí, že na úrovni města Aš i celého Karlovarského kraje je podíl příjemců výrazně nadprůměrný. Podíl města a kraje zůstává velmi podobný. Výjimku v tomto tvoří úroveň okresu, kdy okres Cheb se podílem příjemců vyrovnává přibližně celorepublikové úrovni.

Tabulka 8: Vývoj počtu vyplacených Příspěvků na živobytí a podílu jejich příjemců

	Počet vyplacených Příspěvků na živobytí					Podíl příjemců Příspěvku na živobytí			
	2016	2018	2019	2020	2021	2016	2018	2019	2020
Město Aš	238,17	140	116,75	114,58	129,7	2,18 %	1,28 %	1,07 %	1,05 %
okres Cheb	1239,5	589,08	488,5	525,92	661,7	1,6 %	0,76 %	0,63 %	0,68 %
Karlovarský kraj	5623,7	3247,7	2580,3	2711,3	3262,7	2,23 %	1,3 %	1,03 %	1,09 %
ČR	125242,9	79033,3	63119,3	61639,7	67479,3	1,40 %	0,88 %	0,70 %	0,69 %

Zdroj: MPSV

Tabulka 9: Vývoj počtu vyplacených Doplatků na bydlení a podílu jejich příjemců

	Počet vyplacených Doplatků na bydlení					Podíl příjemců Doplatku na bydlení			
	2016	2018	2019	2020	2021	2016	2018	2019	2020
Aš	115,83	57,42	53,83	54,58	60,3	1,06 %	0,52 %	0,49%	0,5 %
okres Cheb	605,58	272	233,3	270,7	370,7	0,78 %	0,35 %	0,3 %	0,35 %
Karlovarský kraj	2560,3	1449,7	1174,8	1220,5	1506,7	1,02 %	0,58 %	0,47 %	0,49 %
ČR	63988,2	40889,6	33850,8	32767,5	35484,3	0,72 %	0,46 %	0,38 %	0,35 %

Zdroj: MPSV

Celorepublikový i regionální vývoj ve vyplácení dávek hmotné nouze mezi lety 2016 – 2019 je dán jednak pozitivním ekonomickým vývojem posledních let, jednak tím, že se vinou nulové valorizace životního minima a zároveň rostoucí výší minimální mzdy rozšiřuje segment obyvatel, kteří mají velmi nízké příjmy, a s ohledem na rostoucí životní náklady žijí na hranici chudoby, přesto však při sečtení příjmu své domácnosti nemají nárok na dávku Pomoci v hmotné nouzi (HN). K valorizaci životního minima nedošlo od roku 2012 až do 1. dubna 2020, kdy došlo k jednorázovému navýšení částky životního minima pro jednotlivce o 450 Kč. Stále však chybí mechanismus pravidelné valorizace, který by odrážel aktuální vývoj nákladů na život a garantoval tak zajištění základních nákladů na život všem potřebným.

Dalším faktorem, který zasahuje do vývoje ve vyplácení dávek, může být zejména kvůli dluhům rozšířená práce na černo. Takto zaměstnaní lidé nejsou v evidenci Úřadu práce ČR ať už ze své vlastní vůle nebo po jejich sankčním vyřazení z evidence, kdy ztrácí nárok na dávku Pomoci v hmotné nouzi minimálně na 3 – 6 měsíců. Trend sankčního vyřazování z evidence úřadu práce se navíc v posledních letech výrazně znásobil. V okrese Cheb byl v roce 2006 podíl sankčně vyřazených osob 2,20 % (což byl téměř dvakrát takový podíl než v celé ČR),

postupně však tento podíl rostl až na 7,24 % v roce 2018 a 6,87 % za rok 2019. V roce 2020 podíl opět výrazně poklesl na 2,20 % (Mapa nezaměstnanosti a sociální nejistoty, 2021).

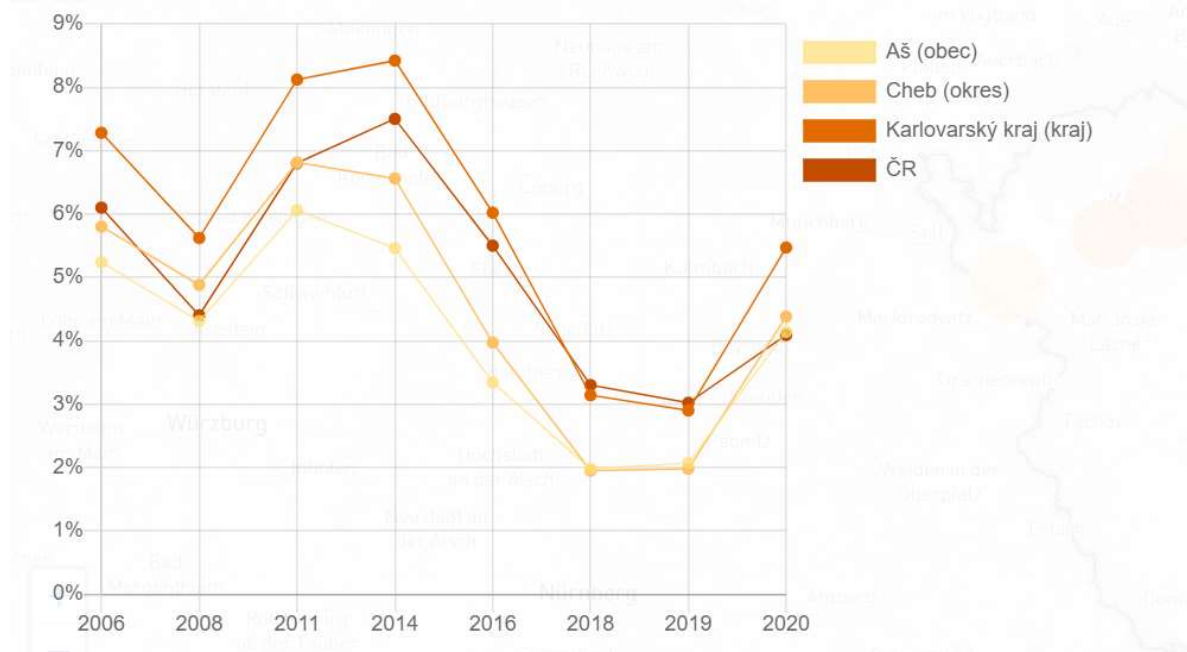
Snižování objemu výplaty jednotlivých dávek nemusí být tedy vývojem společensky prospěšným a z uvedených dat nelze vyvozovat závěry o zmírňování chudoby a sociálního vyloučení v regionu. Naopak, u doplatku na bydlení údaje Platformy pro sociální bydlení ze Zprávy o vyloučení z bydlení za rok 2018 o poměru osob přežívajících na ubytovnách s doplatkem a bez něj naznačují, že se jen stále více liší počty osob ve vážné bytové nouzi, které na doplatek na bydlení dosáhnou a které ne. **Bytová nouze je spíše stále méně měřitelná růstem nebo poklesem objemu vyplácených dávek na bydlení.** (Zieglerová, 2019, s. 29)

V roce 2020 trend klesajícího počtu vyplacených dávek začal výrazně zpomalovat, někde se dokonce zastavil a obrátil. Tento změněný trend potvrdil rok 2021, kdy na všech úrovních dochází k opětovnému nárůstu počtu vyplacených sledovaných dávek. Jednou z hlavních příčin této situace je pandemie covid-19 a stoupající počet lidí, kteří se vlivem pandemie dostali do finančních potíží.

3.2.2 Zaměstnanost

Podíl uchazečů o zaměstnání v obci Aš byl v roce 2020 4,14 %, což je velmi podobné celorepublikové hodnotě 4,09 % i hodnotě okresu Cheb a poměrně výrazně nižší než je průměrná hodnota krajská (Karlovarský kraj - 5,47%). I historicky zůstávala nezaměstnanost již od nultých let v obci nejnižší ze všech porovnávaných úrovní – viz graf č. 1. Nezaměstnanost v Aši, stejně jako ve všech územních úrovních, vzrostla v letech ekonomické krize, vždy se však, až do roku 2020 držela i pod úrovní celorepublikové hodnoty. Prudký nárůst v roce 2020 může mimo jiné souviset také s pandemií nemoci covid-19 a uzavíráním hranic.

Graf 1: Vývoj celkové nezaměstnanosti ve městě Aš a na dalších územních úrovních

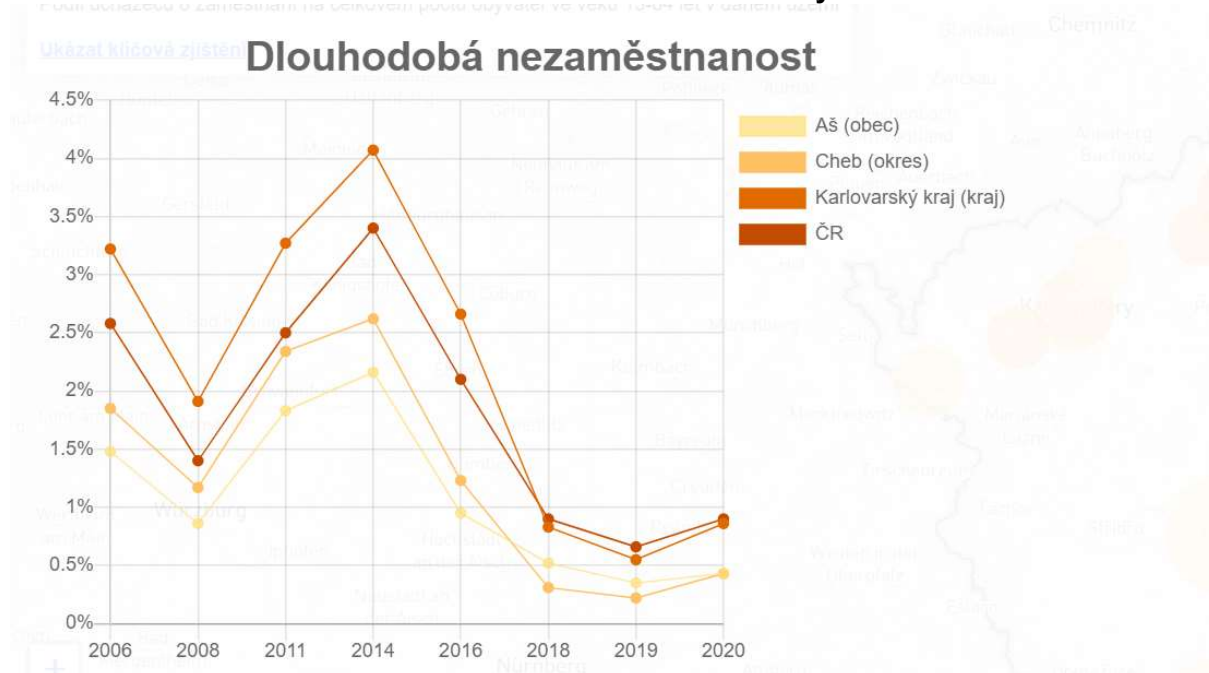

Zdroj: ČSÚ a OKpráce (vlastník dat – MPSV ČR); zpracování Centrum pro společenské otázky – SPOT z.s.

Podobné trendy vykazuje dlouhodobá nezaměstnanost (nad 12 měsíců) na všech zmiňovaných územních úrovních. I zde byly hodnoty města Aš dlouhodobě nejnižší ze všech sledovaných území a to až do roku 2018, kdy se ještě níže dostaly hodnoty celého okresu Cheb a tak tomu zůstalo až do roku 2020 – viz graf níže. Za zmínku stojí odlišný vývoj podílu nezaměstnaných podle délky evidence – do/nad 12 měsíců. Mezi lety 2008 a 2011 se celková nezaměstnanost vlivem ekonomické krize zvyšovala, od roku 2011 se však začala opět postupně snižovat a tento trend trval až do roku 2018, podíl dlouhodobě nezaměstnaných obyvatel začal narůstat také v roce 2008, nicméně tento růst podílu trval až do roku 2014, podíl dlouhodobé na celkové nezaměstnanosti tak v tomto období výrazně stoupl. Postupně se však poté opět snižoval.

Před jakoukoliv interpretací těchto statistik je vhodné také znovu poznamenat, že odchod z evidence nemusí vždy znamenat nalezení práce. Zároveň se do statistik nepromítá problematika práce na černo a v současné situaci epidemie covid-19 také např. fakt, že v roce 2020 hned v první vlně pandemie, o práci fakticky přišla řada živnostníků, kteří by však museli pozastavit živnostenský list, aby se mohli evidovat na úřadu práce. Pokud by však živnostenský list pozastavili, neměli by nárok na státem vyhlášené kompenzace, proto tak neučinili, nebyli v evidenci úřadu práce a tato skupina se tak do statistik nepromítá, na což poukazují některé výzkumy a statistiky (PAQ Research, 2021; Trlifajová, Chrudimská, 2021).

Graf 2: Stav dlouhodobé nezaměstnanosti - srovnání různých územních úrovní

Zdroj: ČSÚ a OKpráce (vlastník dat – MPSV ČR); zpracování Centrum pro společenské otázky – SPOT z.s.

Tabulka 10: Vývoj podílu nezaměstnaných osob do a nad 12 měsíců

	2008	2011	2014	2016	2018	2019	2020
Podíl nezaměstnaných do 12 měsíců	3,45 %	4,23 %	3,3 %	2,39 %	1,46 %	1,72 %	3,71 %
Podíl nezaměstnaných nad 12 měsíců	0,86 %	1,83 %	2,16 %	0,95 %	0,52 %	0,35 %	0,43 %

Zdroj: www.mapanezamestnanosti.cz

3.2.3 Sociálně vyloučené lokality

V Mapě sociálně vyloučených lokalit (SVL) z roku 2015 bylo v Aši identifikováno 6 sociálně vyloučených lokalit s 300 – 500 obyvateli (www.esfcr.cz). Ve vstupní analýze města Aš z roku 2018 byl počet obyvatel žijících v objektech a lokalitách označených jako sociálně vyloučené lokality (SVL) přibližně 400 osob a další přibližně 500 osob označuje analýza za osoby sociálním vyloučením bezprostředně ohrožené. (Charvát, 2018)

V Aši se nenachází SVL ve smyslu větších celků, sídlišť nebo ulic, ale spíše ve formě jednotlivých objektů, které jsou ostatními obyvateli označovány za „špatné“, „problematické“ či „nebezpečné“ adresy. Těmi jsou tedy především:

- Chebská ulice č.p. 225
- Kamenná ulice č.p. 40
- Moravská ulice č. p. 7 – ubytovna Ahoj
- Příkrá ulice č.p. 39 a 41
- Na Háji 2044
- Dukelská 2598/4
- Hotel Prago

Podrobný popis těchto míst v roce 2018 lze nalézt v již zmiňované vstupní analýze (Charvát, 2018). Dle současných vyjádření dotazovaných aktérů se od té doby situace příliš nemění. Na mnoha místech sociální pracovníci pracují s jednotlivými obyvateli, ale jak zmiňují, pokud se jim podaří z místa vystěhovat, na jejich místo brzy přijdou další. Fluktuace ve zmíněných lokalitách je poměrně vysoká a právě nově příchozí obyvatelé respondenti označují za problematické.

3.2.4 Dluhy

Karlovarský kraj vykazuje hned za krajem Ústeckým dlouhodobě nejvyšší podíl osob v exekuci – 16,53 % za rok 2019. Oproti celorepublikovému podílu je tato hodnota přibližně dvojnásobná a mezi lety 2016 a 2019 se zvýšila. Pokud se podíváme na úroveň okresu Cheb, čísla jsou velmi podobná, na úrovni samotného města Aš byl v roce 2016 a 2017 podíl osob v exekuci

dokonce přes 20 %, tato hodnota se nicméně do roku 2020 podstatně snížila – na 14,9 %. Průměrný počet exekucí na osobu ve městě však zůstává stejný jako v roce 2016.

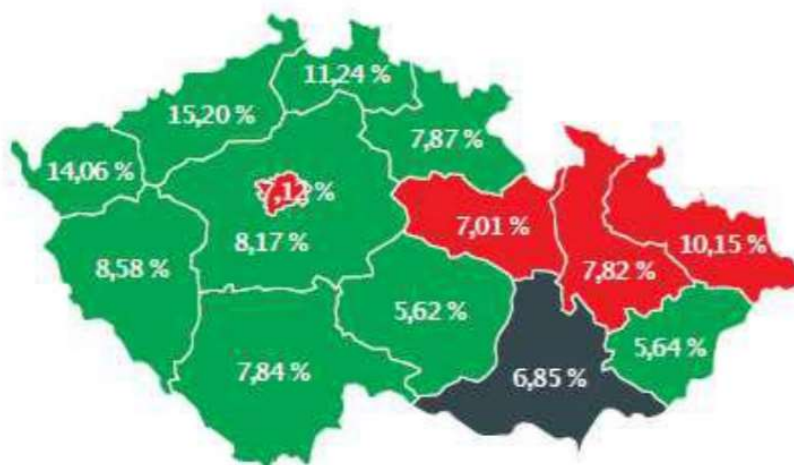
Tabulka 11: Vývoj podílu osob v exekuci na různých územních úrovních

	2016	2017	2018 (k 31. 12. 2018)	2019 (k 20. 4. 2020)
Aš	20,46 %	21,15 %	<i>data nejsou k dispozici</i>	14,90 %
<i>Průměrný počet exekucí na osobu</i>	4,8	4,7	<i>data nejsou k dispozici</i>	4,8
Okres Cheb	15,97 %	17,27 %	16,68 %	16,11 %
Karlovarský kraj	15,88 %	17,59 %	17,05 %	16,53 %
Česká republika	9,3 %	9,7 %	9,2 %	8,7 %

Zdroj: mapaexekuci.cz a Exekutorská komora

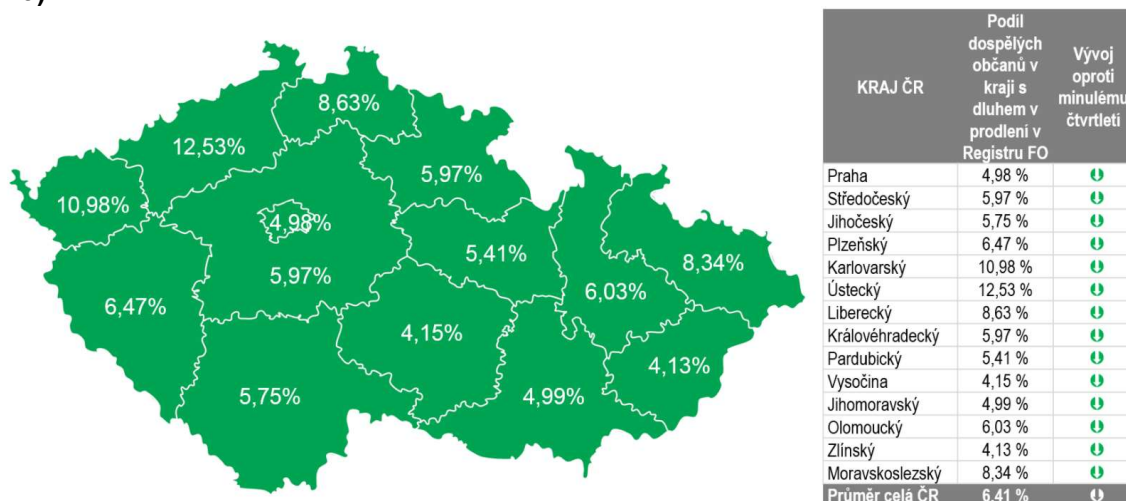
Pokud se podíváme na dluhy obecně, můžeme vyjít ze srovnání map z registru SOLUS, které udávají podíl dospělých občanů v kraji s dluhem v prodlení v registru SOLUS. Součástí registru je většina úvěrových, telekomunikačních a energetických společností. Pokud porovnáme níže uvedené mapy, vidíme, že ve všech krajích došlo jednoznačně ke snížení podílu, v Karlovarském kraji to byl skok z 14,06 % v roce 2015 na 10,98 % v roce 2019.

Obrázek 3: Podíl dospělých občanů v kraji s dluhem v prodlení v registru SOLUS (2015)

Zdroj: Registr SOLUS – www.solus.cz

Obrázek 4: Podíl dospělých občanů v kraji s dluhem v prodlení v registru SOLUS (2019)

Zdroj: Registr SOLUS – www.solus.cz

Prudký pokles podílu osob v exekuci je možné částečně přičíst nadprůměrnému počtu osob v Aši jdoucím do insolvence. V roce 2020 byla hodnota podílu osob v osobním bankrotu ve městě v porovnání s celou Českou republikou (1,27 %) a Karlovarským krajem (1,83 %) podstatně vyšší - 2,28 %, přičemž toto číslo od roku 2018 ještě vzrostlo z hodnoty 2,14 %. V roce 2020 bylo v obci evidováno 249 osob v osobním bankrotu, což je 15,26 % všech osob v exekuci. Tento podíl insolvenčí na exekucích je opět vyšší než celorepubliková (14,02 %) i krajská (11 %) hodnota.

3.2.5 Kriminalita a vnímání pocitu bezpečí

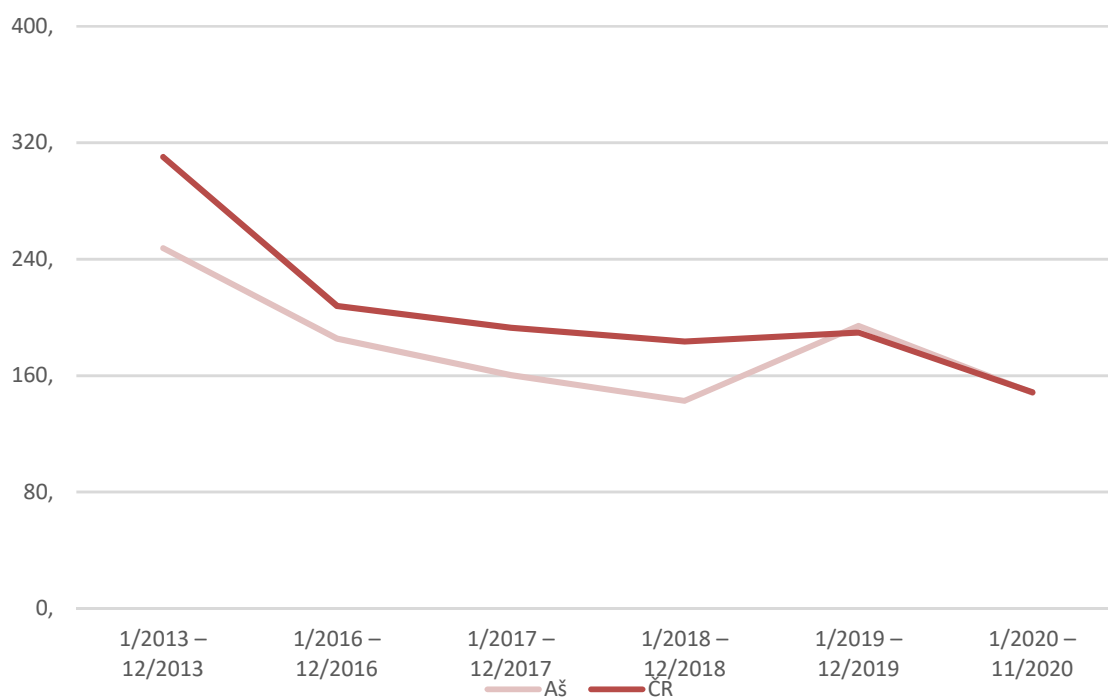
Index kriminality v okrese Cheb, kam spadá také Aš, se dlouhodobě pohybuje kolem nebo nad celorepublikovým průměrem, samotné město Aš mělo index dlouhodobě podstatně nižší - viz tabulka níže, nicméně k výraznému nárůstu trestné činnosti a tím i indexu až nad celorepublikový průměr ve městě došlo v roce 2019 – více na grafu níže, poté došlo k opětovnému poklesu. Ve všech sledovaných obdobích nicméně zůstává v rámci obvodního oddělení Aš velmi vysoká objasněnost trestných činů - kolem 70 %.

Tabulka 12: Index kriminality a počet trestných činů v rámci obvodního oddělení Aš

Období	Aš			ČR		
	Index kriminality	Počet trestných činů	Objasněnost	Index kriminality	Počet trestných činů	Objasněnost
1/2013 – 12/2013	247,6	394	73 %	310,3	325 366	40 %
1/2016 – 12/2016	185,4	295	73 %	207,8	217 927	47 %
1/2017 – 12/2017	160,3	255	76 %	192,9	202 303	47 %
1/2018 – 12/2018	142,7	227	74 %	183,5	192 405	48 %
1/2019 – 12/2019	194,2	309	73 %	189,6	198 839	47 %
1/2020 – 11/2020	148,3	236	69 %	148,6	155 779	45 %

Zdroj: mapakriminality.cz

Graf 3: Vývoj indexu kriminality v období 2013 – 2020 na úrovni obvodního oddělení Aš a na úrovni České republiky

Zdroj: vlastní zpracování

Město Aš si v roce 2014 vytvořilo Komplexní bezpečnostní analýzu města Aš 2014-2015. Nejpalčivějšími problémy, které tento dokument zmiňuje, jsou jednoznačně problematika návykových látek a prostituce společně s trávením volného času mládeže a soužitím

jednotlivých komunit v Aši. Navrhované oblasti řešení v analýze popsaných problémů byly následující:

- Vytváření vhodné nabídky volnočasových aktivit
- Vytváření preventivních opatření zaměřených na seniory
- Informační kampaně
- Posílení organizací působících v této oblasti, vzájemná spolupráce a podpora
- Situační prevence – kamerové systémy, měřiče rychlosti
- Romské komunity - nabídnout určité možnosti této cílové skupině a vyčkat na jejich reakci
- Doprava - vznik dopravního hřiště, dopravní výuka – posílení moderní prvky (trenažér apod.), informovanost veřejnosti. Podpora měřičů rychlosti, bariér na přechodech, informačních cedulí apod.

Výše uvedené problémy potvrzuje do jisté míry také průzkum pocitu bezpečí z roku 2020, který byl vytvořen v rámci probíhajícího městského projektu a kde za největší bezpečnostní problém respondenti považují problémy spojené s uživateli drog a jako důvod, proč se necítí bezpečně, uvedli častý výskyt problémových osob – viz shrnující body níže. Tento průzkum bude zopakován také na konci projektu – v roce 2022 a srovnání a analýza obou šetření může přinést užitečná data o tom, jak se situace ve městě proměnila a jaké výsledky mají nově zavedená opatření.

- Dohromady 73,9 % respondentů uvedlo „Spíše ne“ a „Určitě ne“ jako odpověď na otázku, zda se cítí ve městě bezpečně
- Na doplňující otázku „Proč se necítíte bezpečně?“ uváděli respondenti nejčastěji: Častý výskyt problémových osob (74,6 %); Nedostatečná pochůzková činnost Policie ČR, MP Aš (51,4 %); Obavy o děti (44,7 %); Vandalismus (43,6 %)
- Za největší bezpečnostní problém obyvatelé považují Problémy spojené s uživateli drog (80, 8 %) a Vandalismus a drobnou pouliční kriminalitu (68, 5 %)
- Více než polovina respondentů si myslí, že samospráva společně s APK neřeší dostatečně veřejný pořádek a celkovou bezpečnost ve městě (odpověď „Ne, neřeší, je jí to jedno“), cca čtvrtina respondentů odpověděla „Nevím“. Z návrhů na zlepšení vybralo 82, 1 % respondentů odpověď „Více policistů na pochůzkách v ulicích“
- O tom, že ve městě pracují asistenti prevence kriminality, ví 93, 4 % respondentů. 46, 8 % dotazovaných si myslí, že „Jsou k ničemu“, podle 28, 2 % jsou „Užiteční, doplňují práci MP a pomáhají“. Nejčastějšími komentáři k této otázce byl pak požadavek na zvýšení počtu asistentů, zvýšení jejich pravomocí a dovedností, vyšší aktivitu v některých lokalitách a na jejich práci i ve večerních hodinách a o víkendech

Užívání drog

Situace ašské drogové scény je v současnosti velmi podobná tomu, co je popisováno ve vstupní analýze, později také v komunitním plánu města Aše na období 2020 – 2023. Drogová scéna v Aši je otevřená a dochází zde i v souvislosti s blízkostí státních hranic k užívání, distribuci i výrobě návykových látek. V oblasti prevence i harm-reduction působí ve městě organizace Kotec o.p.s., která sem dojíždí dvakrát týdně z Chebu a v roce 2018 odhadovala počet svých klientů v Aši na 70 – 80 osob (Charvát, 2018). Další služby zaměřené převážně na drogovou problematiku v obci nepůsobí a současná nabídka tak dostatečně nepokrývá místní potřeby (Komunitní plán, 2020).

Prostituce

S blízkostí státních hranic se pojí také problematika prostituce, která od devadesátých let fungovala jako pouliční prostituce, v posledních letech se však stále a více přesouvá do tzv. privátů, tedy do „*sfér, kde není tolik vidět*“. Spíše než o zmírnění problému se však jedná o změnu formy, která je v důsledku více skrytá a anonymní (Komunitní plán, 2020). Pro samotné prostituující ženy je však tato forma stále spojena s řadou rizik a pro organizace a pracovníky, kteří s ženami pracují, znamená často obtížnější cestu, jak se ke klientkám dostat a udržet s nimi kontakt.

V Aši přibližně od roku 2018 funguje se svým terénním programem intenzivněji německá organizace KARO e.V, která byla v rámci strategického plánování městem oslovena a přizvána k řešení problému a organizace v návaznosti na to poté za podpory Agentury pro sociální začleňování podala svůj vlastní projekt financovaný z operačního programu (OP) Zaměstnanost na komplexnější podporu obchodovaným osobám v Aši. Projekt bude fungovat do roku 2022, jeho pokračování je však v tuto chvíli nejisté. Pokud na něj nebude navázáno, organizace se vrátí k poskytování terénní práce v Aši jednou týdně.

3.3 Spolupráce města Aš s ASZ

Příhláška města Aš ke spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování (ASZ) byla schválena v dubnu roku 2018 a ještě v tento měsíc proběhlo také první zasedání Lokálního partnerství obce (LP), na kterém došlo ke vzniku tří pracovních skupin – skupina Bezpečnost a prevence rizikových jevů, skupina Zadluženost a skupina Bydlení. Již od roku 2017 v obci působil lokální konzultant ASZ, od roku 2018 zde působí také manažerka SPSZ. Na pozici lokálního konzultanta/ lokální konzultantky se do současnosti vystřídali tři lidé, z nichž jedním z nich byla část roku 2019 metodička regionálního centra, která na pozici lokální konzultantky působila fakticky nad rámec své agendy do té doby, než byla na pozici přijata současná lokální konzultantka. Manažerka SPSZ na své pozici zůstává od začátku. V průběhu prvních měsíců spolupráce došlo k prvním setkáním vytvořených skupin, tzv. stromování, tedy vytváření stromů problémů, které byly pak postoupeny další revizi, na základě těchto stromů pak pokračovala práce na definici cílů pro strategický plán sociálního začleňování. Na základě setkání pracovních skupin došlo také dále k úpravě prioritních oblastí a přizvání dalších klíčových aktérů ke spolupráci – např. přizvání organizace KARO, dále byla oslovena Policie ČR, jejíž zástupce doporučili mezi prioritní témata zahrnout drogovou problematiku. V průběhu roku 2018 došlo také k vypracování vstupní analýzy pro město Aš pracovníky výzkumného oddělení Agentury pro sociální začleňování a ustanovila se čtvrtá pracovní skupina Projekty

a implementace, která začala řešit návrhy projektových záměrů. V dalším roce došlo k finalizaci strategického plánu sociálního začleňování a na podzim 2019 k jeho schválení a k finalizaci neinvestičních projektů do výzvy OP Zaměstnanost. O větší podíl na naplňování cílů SPSZ projevil zájem kromě samotného města Aš se svými projektovými záměry také organizace KARO a byla s ní tak diskutována možnost podat návrh projektu do OP Zaměstnanost. Od roku 2018 byla vedena jednání také s organizací Gopala v rámci řešení problematiky zadluženosti ve městě. Zástupci organizace nejprve nevyjádřili zájem o rozšiřování své činnosti, později vše podali a začali realizovat projekt *Zvýšení finanční a protidluhové gramotnosti osob v SVL Aš* financovaný z OP Z. V roce 2019 byl také paralelně se strategickým plánem vytvořen místní komunikační plán města Aš s cílem nově nastavit způsoby informování široké veřejnosti o aktivitách města v oblasti sociálního začleňování a podpořit tak sociální soudržnost.

V průběhu roku 2020 odstartovaly svou realizaci všechny schválené projekty naplňující definované cíle SPSZ v oblasti Bezpečnost – projekt Všichni jsme sousedé – komunitní práce v Aši, projekt Zapojování osob ze sociálně vyloučených lokalit do prevence kriminality v Aši, prostřednictvím něhož ve městě působí 5 asistentů prevence kriminality, projekt Začleňování mladých osob Aše do společnosti a na trh práce (tzv. Teens program) a projekt organizace KARO s názvem Nová šance zaměřený na podporu prostituujících žen v Aši. Žadatelem prvních tří projektů bylo město Aš. Ve stejném roce byl odstartován také projekt organizace Gopala, který byl zaměřen na řešení zadluženosti ve městě Aš, projekt byl však v roce 2021 ze strany žadatele předčasně ukončen.

Tabulka 13: Projekty provázané se SPSZ a financované z OPZ ESF

Projekt	Realizátor	SPSZ	Realizace
Zapojování osob ze sociálně vyloučených lokalit do prevence kriminality v Aši (CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016152)	Město Aš	Bezpečnost	1.4.2020 – 30.6.2020
Začleňování mladých osob Aše do společnosti a na trh práce (CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016151)	Město Aš	Bezpečnost	1.7.2020 – 31.10.2022 (prodlouženo)
Všichni jsme sousedé - komunitní práce v Aši (CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016286)	Město Aš	Bezpečnost	1.7.2020 – 31.10.2022 (prodlouženo)
Nová šance (CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016310)	KARO e.V., pobočka Česká republika	Bezpečnost	1.6.2020 – 30.6.2022
Nezahrnuto v evaluaci:			
<i>Zvýšení finanční a protidluhové gramotnosti osob v SVL Aš</i>	GOPALA o.p.s.	Zadluženost	1.5.2020 – 28.2.2021 (projekt předčasně ukončen ze strany žadatele)

Všechny tyto projekty se od začátku musely potýkat s řadou změn v souvislosti s pandemií covid-19, nicméně v současnosti jsou všechny úspěšně realizovány a jejich podrobnější popis a zhodnocení je dostupné v následujících kapitolách.

Podle záznamů z jednání a prezenčních listin se po nastartování projektů vzájemná setkávání výrazně omezila. Dochází především k vzájemnému informování o postupu na projektech a sběru dobré praxe.

4 Zadání a cíle evaluace a metodologie

Pro zhodnocení výsledků spolupráce obcí s Agenturou pro sociální začleňování byla zvolena dopadová evaluace založená na zjišťování dopadů uskutečněných intervencí. Dopady vznikají přímým i nepřímým působením výstupů realizovaných opatření. Existence dopadů je zkoumána pomocí evaluačních ukazatelů. Evaluační ukazatele jsou měřitelné indikátory, jejichž pomocí je zjišťováno, jaká změna (dopad) byla způsobena prostřednictvím realizovaných opatření. Evaluační ukazatele mohou být kvantitativní i kvalitativní povahy a jsou vytvářeny na základě expertních znalostí ASZ o jednotlivých tematických oblastech. Pro formulování evaluačních ukazatelů byla využita logika teorie změny (Štolfová & Konečný, 2018). Východiskem teorie změny je strategický plán sociálního začleňování evaluované obce, který je analyzován logikou zachycenou níže ve schématu 1. Každé opatření nemusí, a obvykle nemá, svůj unikátní dopad. Často má více opatření jeden společný dopad.

Schéma 1: Postup při stanovování dopadů intervencí

V úvodní fázi evaluace lokality je vytvářen evaluační design, do něhož jsou zaneseny strategické a obecné cíle ze SPSZ, opatření, kterými jsou dosahovány, jejich výstupy a očekávané dopady spolu s evaluačními ukazateli. Realizované a nerealizované výstupy jsou zjišťovány za pomoci lokálního konzultanta či místních aktérů a dopady jsou definovány s ohledem na specifický kontext lokální situace. V případě některých intervencí – typicky u posilování kapacit sociálních služeb – zůstáváme při formulování dopadů spíše na úrovni výstupů, neboť zjišťování dopadů by vyžadovalo využití výrazně robustnějších výzkumných metod, než umožňuje evaluační proces v ASZ.

Při evaluaci SPSZ města Aš, která probíhala od listopadu 2021 do ledna 2022, byly využity následující **výzkumné metody a techniky**:

- **polostrukturované a nestrukturované rozhovory** se zástupci ASZ, zástupci města, a NNO (6 respondentů/respondentek)
- **desk research**
- **analýza dat**

- z veřejně přístupných zdrojů (*mapa exekucí, data MPSV, data Generálního ředitelství ÚP, ČSÚ, mapa kriminality, mapa nezaměstnanosti a sociální nejistoty*)
- poskytnutých místními aktéry
- materiály a data ASZ

4.1 Evaluační otázky a evaluační kritéria

Jak již bylo uvedeno výše, účelem evaluace je posoudit míru naplnění cílů specifikovaných v SPSZ 2019 – 2021 a také dopady implementovaných opatření na cílovou skupinu. Posouzení dopadů není možné bez detailní analýzy jednotlivých opatření, resp. projektů, vždy s ohledem na jejich adresnost, relevanci a konzistenci vůči potřebám cílové skupiny, s ohledem na koordinaci s ostatními aktéry, a také s ohledem na podporu synergií relevantních pro podporu osob ohrožených sociálním vyloučením. Evaluace zároveň přihlíží k prosazení změny v oblasti sociálních (integračních) politik v lokalitě, včetně zhodnocení činnosti lokálního partnerství a podpory obdržené od ASZ.

Klíčové otázky, které navigují evaluaci, jsou strukturovány takto:

Dopady, resp. konsekvence přijatých opatření

- Vytvořila či přispěla opatření k dosažení dopadů?
- Jak opatření přispěla k prosazení změn (pozitivních i negativních) v životě osob ohrožených sociálním vyloučením?
- Lze realizovaným opatřením připsat dosažené změny?
- Jaký byl vliv ostatních faktorů (nad rámec jednotlivých opatření), které ovlivnily dosažení cílů?
- Jak bude zajištěna udržitelnost výsledků dosažených v rámci opatření?

Adresnost a relevance

- Adresují opatření skutečné potřeby cílové populace osob?
- Byla opatření vhodně nastavena pro to, aby adresovala potřeby osob nejvíce ohrožených sociálním vyloučením?

Konzistence

- Je rozsah opatření z pohledu kapacit služeb konzistentní s potřebami osob ohrožených sociálním vyloučením v dané lokalitě?

Koordinace

- Změnila se koordinace mezi aktéry implementujícími jednotlivá opatření v dané lokalitě?
- Zapojily se domácnosti ohrožené sociálním vyloučením do (jiných) aktivit/opatření zaměřených na jejich podporu?

Udržitelnost

- Jaké jsou hlavní faktory (interní i externí), které pozitivně či negativně ovlivní udržitelnost opatření?

Klíčové otázky, které navigují evaluaci v oblasti hodnocení **lokálního partnerství a podpory obdržené od ASZ**, jsou následující:

- Jaké bylo očekávání klíčových aktérů od Lokálního partnerství?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí proces přípravy SPSZ?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí podporu poskytovanou ASZ? Jak spolupracují?
- Jaké hlavní úsilí nyní vyvíjí obec v oblasti přístupu k sociální problematice a sociálnímu vyloučení?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí celkovou užitečnost SPSZ?
- Podařilo se zachytit všechny relevantní aktéry a zahrnout je do spolupráce?
- Měla jejich spolupráce efekt ve smyslu nových projektů nebo zvýšení kapacity již existujících?
- Je spolupráce udržitelná do budoucna?

Analytická část (kap. 6 – Hlavní zjištění) je členěna dle jednotlivých evaluačních kritérií, kde v jednotlivých podkapitolách evaluace usiluje o zodpovězení otázek uvedených výše.

4.2 Limity evaluace

Evaluace dopadů spolupráce ASZ a obcí se sociálně vyloučenými lokalitami naráží na několik zásadních limitů. Některé z nich jsou obecnými metodologickými problémy evaluace sociálních jevů, jiné se týkají specifik práce ASZ.

Specifickými omezeními vyplývajícími z povahy ASZ jako organizace a její činnosti, která jsme zmiňovaly již v předchozí kapitole, je zejména rozpor mezi tím, že **primární cílovou skupinou ASZ je obec a místní institucionální aktéři**, avšak zvolená evaluační metoda šetří dopady intervencí na sociálně vyloučené osoby, kteří jsou pro ASZ sekundární, tedy nikoliv bezprostřední, cílovou skupinou. Již z tohoto východiska vyplývá, že činnost ASZ může mít pouze **zprostředkovaný vliv na vznik dopadů** v sociálně vyloučených lokalitách. Zásadní roli v jejich uskutečnění má aktivita místních aktérů, kterou může ASZ podpořit, nemůže ji však zastoupit.

Problémem pro aplikaci dopadové evaluace je rovněž skutečnost, že strategické plány sociálního začleňování mnohdy nejsou vytvořeny ve vhodné logické struktuře, která by implikovala očekávané dopady. S tím souvisí také v některých případech **absence průběžného monitoringu výstupů a sběru potřebných dat** a informací pro hodnocení změn stavu sociálního vyloučení či postupu průběhu sociální integrace.

Zároveň musíme vzít v úvahu také komplexní povahu sociálního problému, jímž je sociální vyloučení. Do jeho vývoje, stejně jako obecně do vývoje společnosti, silně **intervenuje velké množství vnějších faktorů**, které ASZ, ale ani obce a jejich obyvatelé nemohou nijak ovlivnit. K vnějším intervenujícím faktorům můžeme přiřadit i **systemové nastavení** jednotlivých politik státu, které determinuje možnosti řešení různých aspektů sociálního vyloučení. Další důležitou skutečností, kterou musíme mít na mysli při hodnocení spolupráce obcí s ASZ, je to, že integrační procesy jsou dlouhodobé povahy a jejich výsledky se projevují až po delší době, od intervencí tedy nelze očekávat okamžitý dopad a změny v sociálně vyloučených lokalitách.

Jiný limit prováděné evaluace představuje **nedostatek dostupných relevantních dat** takřka ve všech oblastech intervencí, a to především dat vztažených k malým územním jednotkám a k identifikovaným sociálně vyloučeným lokalitám. Data, která jsou poskytována místními

aktéry, pak mívají různou strukturu, obsah i validitu. Navíc je obvykle nelze ověřit z jiných zdrojů.

S ohledem na uvedená obecná i specifická metodologická omezení je při evaluaci kladen důraz na **kvalitativní zkoumání**, které umožní podat hlubší kontextuální hodnocení dopadů intervencí a vytvořit co nejuvěrnější obraz stavu lokality.

4.3 Tematické zúžení evaluace SPSZ

Po provedení několika pilotních evaluací se ukázalo, že komplexní evaluace, tj. evaluace dopadů všech realizovaných cílů a opatření SPSZ, je kapacitně náročná a tato náročnost s velikostí města obvykle stoupá. Zároveň opatření v některých tematických oblastech mají menší rozsah a záběr a jejich vliv na celkovou situaci v dané oblasti (např. bezpečnosti) je menší a zároveň předvídatelný i bez podrobné evaluace. Proto evaluační tým po diskuzi s řídicím orgánem projektu OPZ přistoupil k tematickému zúžení každé evaluace. **Evaluační zpráva je proto zaměřena na zhodnocení jedné vybrané oblasti definované v SPSZ** na základě tematických oblastí řešených Agenturou pro sociální začleňování. Při výběru této oblasti bylo přihlédnuto ke specifikům evaluované lokality – rozsah opatření tematické oblasti v dané lokalitě a rozsah naplněných opatření, další plánované zaměření obce v oblasti sociálního začleňování – i k zajištění pestrosti evaluovaných témat napříč lokalitami. Na základě těchto měřítek byla **v obci AŠ pro evaluaci vybrána oblast Bezpečnost**.

5 Evaluované priority a cíle SPSZ

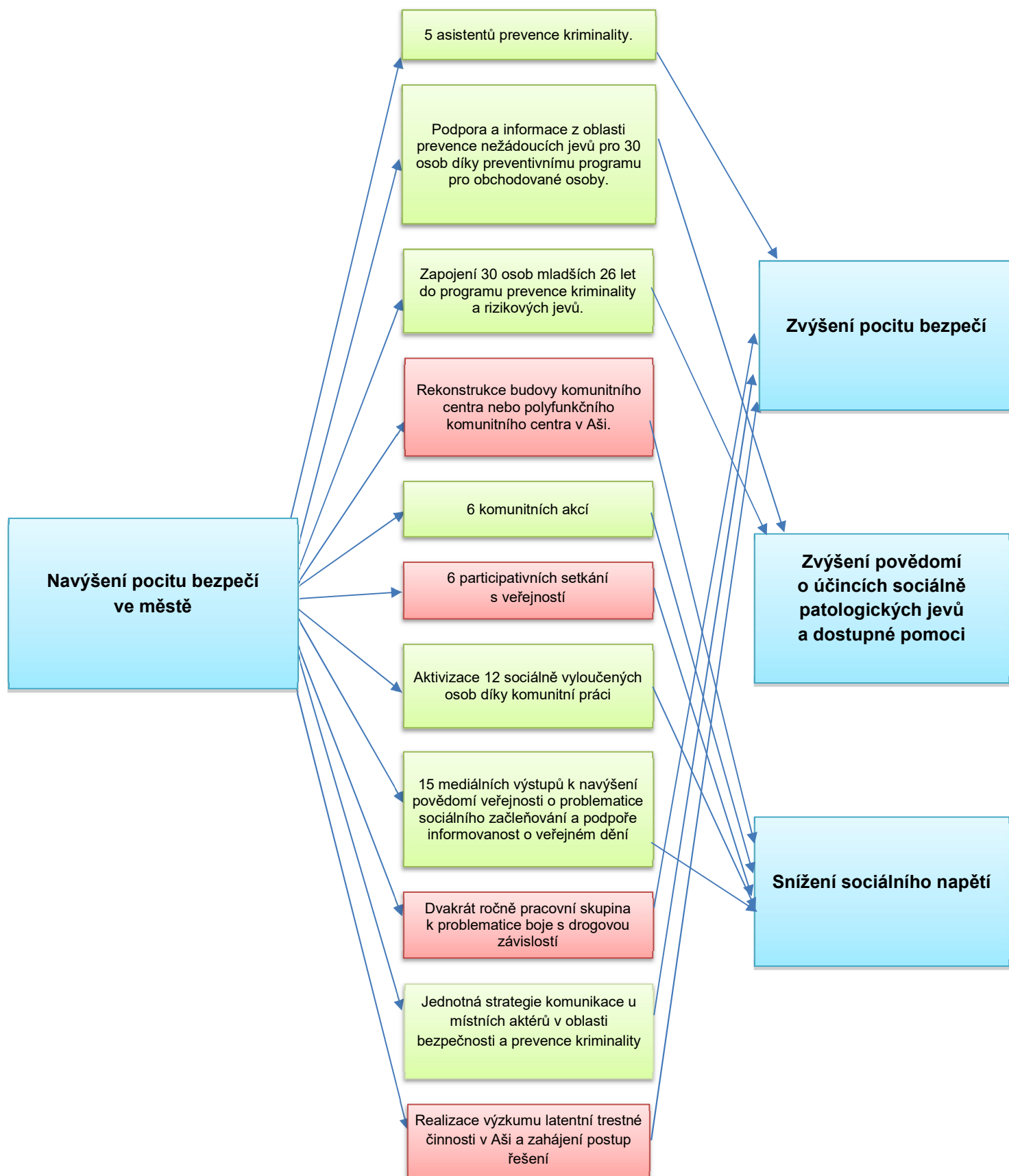
Tabulka 14: Priority a cíle evaluované na základě tematického zúžení

Tematická oblast:	BEZPEČNOST
3. Priorita	Navýšení pocitu bezpečí ve městě
3.1 Obecný cíl	Do roku 2022 bude přímo zapojeno 5 osob do prevence kriminality a rizikových jevů.
3.1.1 Specifický cíl	Do roku 2022 se zvýší pocit bezpečí v obci díky činnosti 5 asistentů prevence kriminality.
Plnění	Podrobnosti
ANO	Cíl je naplňován prostřednictvím projektu OP Zaměstnanost s názvem Zapojování osob ze sociálně vyloučených lokalit do prevence kriminality v Aši (reg. č.: CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016152). V rámci projektu působí v Aši 5 asistentů kriminality ve dvoučlenných dopoledních (od 7:00) a odpoledních (do 22:00) hlídkách. Ukončení projektu je v současnosti plánováno na 30. 6. 2022.
3.2 Obecný cíl	Do roku 2022 bude v rámci preventivních programů snížen potenciální výskyt sociálně rizikových jevů u 60 osob ze znevýhodněného prostředí.
3.2.1 Specifický cíl	Do roku 2022 získá podporu a informace z oblasti prevence nežádoucích jevů 30 osob díky preventivnímu programu pro obchodované osoby.
Plnění	Podrobnosti
ANO	Cíl je naplňován neziskovou organizací KARO e.V prostřednictvím projektu Nová šance financovaného z OP Zaměstnanost. Projekt běží od 1. 6. 2020 do 30. 6. 2022 a komplex realizovaných aktivit projektu si klade za cíl podpořit celkem 62 prostituujících žen či jejich rodinných příslušníků, zmírnit sociální vyloučení a dopady rizikového způsobu života na ně, případně je motivovat a vybavit kompetencemi ke změně a stabilizaci životní situace.
3.2.2 Specifický cíl	Do roku 2022 bude zapojeno 30 osob mladších 26 let do programu prevence kriminality a rizikových jevů.
Plnění	Podrobnosti
ANO	Cíl spadá do cílů projektu s názvem Začleňování mladých osob Aše do společnosti a na trh práce (reg.č.: CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016151) probíhajícího od 1. 7. 2020, známý také pod názvem Teens program, předpokládané datum ukončení je 31. 10. 2022. Projekt je financován z OP Zaměstnanost.
3.3 Obecný cíl	Do roku 2022 se díky aktivnímu zapojení 100 osob do komunitního života navýší zájem o veřejné dění a participace na něm.
3.3.1 Specifický cíl	Do roku 2022 bude zrekonstruována budova komunitního centra nebo polyfunkčního komunitního centra v Aši.
Plnění	Podrobnosti

NE	Cíl zatím nebyl realizován. V IROP nebyla vypsána výzva, se kterou aktéři při plánování počítali. Podle oslovených aktérů je však rekonstrukce stále v plánu na rok 2022. Aktivity plánované do komunitního centra byly některé realizovány rozptýleně v jiných prostorách.
3.3.2 Specifický cíl	Do roku 2022 bude uspořádáno 6 komunitních akcí.
Plnění	Podrobnosti
ANO	Cíl plněn v rámci projektu Všichni jsme sousedé – komunitní práce v Aši, který je v realizaci do 31. 10. 2022. V rámci projektu již proběhly tři sousedské pikniky a pravidelně probíhají další komunitní akce – zkoušky romského sboru, kurzy vaření atd.
3.3.3 Specifický cíl	Do roku 2022 proběhne 6 participativních setkání s veřejností.
Plnění	Podrobnosti
NE	Dle dostupných informací i vyjádření aktérů zatím nerealizováno
3.3.4 Specifický cíl	Do konce roku 2022 se aktivizuje 12 sociálně vyloučených osob díky komunitní práci
Plnění	Podrobnosti
ANO	Cíl je průběžně plněn v rámci projektu Všichni jsme sousedé – komunitní práce v Aši, který je v realizaci do 31. 10. 2022 a který má za cíl podpořit svými výstupy 12 osob podporou minimálně 40 hodin.
3.3.5 Specifický cíl	Do roku 2022 se díky 15 mediálním výstupům navýší povědomí veřejnosti o problematice sociálního začleňování a podpoří se informovanost o veřejném dění.
Plnění	Podrobnosti
ANO	Napříč všemi projekty OP Zaměstnanost jsou postupně zveřejňovány příběhy účastníků, příběhy dobré praxe, informační příručky a informační články na webu města, v týdeníku Listy Ašska a v ročenke města. Přesný počet se nepodařilo zjistit.
3.4 Obecný cíl	Do roku 2021 bude zabezpečena koordinace místních aktérů v oblasti bezpečnosti.
3.4.1 Specifický cíl	Do roku 2022 bude minimálně dvakrát ročně svolána pracovní skupina k problematice boje s drogovou závislostí.
Plnění	Podrobnosti
NE	V roce 2018 byla uspořádána pracovní skupina k drogové problematice, od té doby nejsou záznamy o pořádání takto specificky zaměřené pracovní skupině. Téma bylo a je nicméně průběžně řešeno v rámci pracovní skupiny (PS) pro bezpečnost a v rámci setkávání městské komise prevence kriminality.
3.4.2 Specifický cíl	Do roku 2021 bude nastavena jednotná strategie komunikace u místních aktérů v oblasti bezpečnosti a prevence kriminality.
Plnění	Podrobnosti
částečně	Strategie komunikace ke všem tématům SPSZ byla promyšlena a tvořena v rámci přípravy Místního komunikačního plánu města Aš, který je v současné době v realizaci. Plán obsahuje mimo jiné i strategii komunikace v oblasti bezpečnosti a podrobný harmonogram komunikace.

3.5 Obecný cíl	Do konce roku 2021 bude mít Aš zmapovanou situaci v oblasti latentní trestné činnosti a bude s relevantními partnery hledat jejich řešení.
3.5.1 Specifický cíl	Do konce roku bude zrealizován výzkum latentní trestné činnosti v Aši a zahájen postup řešení
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
NE	Výzkum nebyl zpracován ani zadán. V rámci projektu činnosti APK byl v roce proveden průzkum pocitu bezpečí, který bude na konci projektu (v roce 2022) opakován, ten však svým otázkami není zaměřen na latentní kriminalitu. V návaznosti na potřeby lokality byl místo tohoto výzkumu realizován výzkum k dílčímu tématu bezpečnosti - Prostituce.

Schéma 2: Priority, očekávané výstupy a dopady v oblasti Bezpečnost a prevence kriminality

6 Hlavní zjištění

Ve sledované oblasti Bezpečnost je v současnosti podle všech dostupných informací průběžně plněno 7 cílů z celkových 11 specifických cílů. Všechny plněné cíle jsou cíle, u kterých je v SPSZ jako garant uvedeno město Aš či NNO a které jsou zároveň plněné prostřednictvím projektů financovaných z OP Zaměstnanost. Podle popisu spolupráce byly podrobné návrhy těchto projektů vytvářeny již paralelně s vyvářením SPSZ. Nenaplněné zůstávají 4 cíle, z nichž u tří byla jako garant nebo jeden z garantů uvedena Agentura pro sociální začleňování. Čtvrtý nesplněný cíl (rekonstrukce budovy komunitního centra) bylo v plánu realizovat prostřednictvím IROP či jiných zdrojů alokovaných na rekonstrukci, ty se však zatím městu Aš nepodařilo získat, zájem o rekonstrukci však trvá.

Následující kapitola bude zaměřená na zhodnocení především toho, zda cíle, které naplněny byly i možné další faktory vedly k zamýšleným dopadům.

6.1 Dopady evaluovaných opatření podle SPSZ a jejich zhodnocení

V SPSZ města Aš byly u každého cíle definovány i jednotlivé očekávané dopady. Jejich seskupením vznikly pro oblast bezpečnosti 4 níže uvedené dopady, jejichž zhodnocení následuje. U každého dopadu je uvedeno, zda k němu došlo či k němu prozatímní plnění cílů směřuje a pokud ano, zda na to měly vliv aktivity realizované na základě SPSZ města Aš.

- 1) Zvýšení pocitu bezpečí
- 2) Zvýšení povědomí o účincích sociálně patologických jevů a dostupné pomoci
- 3) Snížení sociálního napětí
- 4) Zlepšení spolupráce mezi aktéry

Návrhová část strategického plánu byla ve všech tematických oblastech pečlivě připravena. Návrhy vedou od priorit, přes obecné cíle k cílům specifickým, které jsou měřitelné a v jejich popisu jsou zahrnuty indikátory účinnosti i očekávané dopady. Pro případné další strategické plánování lze tedy doplnit již jen doporučení k včasné definici indikátorů dopadů (ideálně ve spolupráci s budoucími evaluátory/evaluátorkami), na základě kterých pak bude možné provádět pravidelný sběr dat k posouzení těchto indikátorů a získat tak data nejen ex-post. K obecným limitům evaluací ASZ, jak jsou uvedeny v kapitole 4.2., je v případě evaluace SPSZ města Aš nutné přiřadit také zatím neukončené období platnosti SPSZ (2019 – 2022). Všechny projekty jsou ještě v realizaci a hodnocení výsledků těchto projektů se tak může do konce projektů výrazně změnit. Na tuto v tomto případě průběžnou evaluaci tak doporučujeme dále navázat evaluací výsledků po skončení období platnosti SPSZ, ideálně také pak evaluaci opakovat s určitým časovým odstupem pro zhodnocení dlouhodobých dopadů.

Před zhodnocením dopadů je určitě užitečné stručně shrnout také obecné a externí faktory a problémy, které mají na situaci SVL a konkrétně na oblasti bezpečnosti v Aši vliv. Jedním z těchto faktorů, který ovlivňuje prakticky všechny, je pandemie a šíření nemoci covid-19. Tento faktor má v souvislosti se SPSZ efekt především na plnění jednotlivých projektů tak, jak byly naplánované, dále na způsob a frekvenci komunikace a spolupráce jednotlivých aktérů, v oblasti bezpečnosti také na způsob a možnosti trávení volného času dětí a mládeže a na problematiku neorganizované mládeže.

Dalším dlouhodobým problémem ve městě je odliv kvalifikovaných a vysokoškolsky vzdělaných pracovníků, ať již do Německa nebo do vnitrozemí, a v souvislosti s tím dlouhodobý nedostatek kvalifikované pracovní síly v oblasti sociálních služeb a vzdělávání v Aši. V této souvislosti od oslovených respondentů zaznívá potřeba navýšit kapacity slibně rozjetých projektů, zároveň ale zaznívají pochybnosti o možnosti kvalitního obsazení specializovaných pozic.

Situace v Aši dlouhodobě významně ovlivňuje také migrace obyvatel mezi SVL, ubytovny a jinými druhy substandardního bydlení v regionu, kterou zmiňují všichni respondenti. Problém je popisován již ve vstupní analýze (Charvát, 2018), v současnosti jej respondenti popisují velmi podobně. Zmiňují např. vliv uzavření ubytovny v ulici Hálkova v Chebu:

„Ta fluktuace je velmi intenzivní. Vy si nastavíte nějaká opatření, která relativně fungují, tak ti noví lidi vám to nabourají, protože podle toho nejedou.“

6.1.1 Zvýšení pocitu bezpečí

Ke zvyšování pocitu bezpečí má podle návrhové části SPSZ přispívat především cíl 3.1.1 – zavedení asistentů prevence kriminality. Projekt, jehož realizace zavádí ve městě nově činnost pěti asistentů, byl formulován již při přípravě SPSZ a jeho návrh byl podán krátce po schválení strategického plánu. Návrh byl přijat a projekt se začal realizovat od 1. 4. 2020 a je dodnes realizován. Jeho ukončení je plánováno k 30. 6. 2022, zároveň město počítá s pokračování činnosti asistentů. V novém programovacím období OP Zaměstnanosti má město v úmyslu podat projekt dokonce s navýšením počtu APK na sedm. Pokud nepůjde navazující projekt podat tak, aby navazoval na ten současný, mají zástupci města podle svých slov domluvenou spolupráci s úřadem práce na překlenovacím financování současných asistentů.

Asistenti nejsou pro město Aš zcela novým nástrojem. Již před realizací výše popsaneho projektu v obci asistenti fungovali v rámci projektů financovaných Ministerstvem vnitra a také úřadem práce, „*nicméně tam chyběla jakákoliv struktura práce s Asistentem jako takovým, což nám projekt otevřel...*“, jak zmínila vedoucí projektu.

Asistenti v současnosti fungují ve dvousměnném režimu mezi 7 – 22 hodin ve dvoučlenných hlídkách, pátý asistent funguje sám jako dohled na různých místech, kde je právě potřeba. Asistenty má na starosti mentor, který určuje náplň práce a lokality, v kterých se asistenti mají primárně pohybovat, pravidelně na každý týden a to podle aktuálního dění a vývoje bezpečnostní situace ve městě. Pohybují se tak dle potřeby, ale prakticky po celém městě. Asistentům je poskytována pravidelná metodická podpora zaměřená na zhodnocení a nastavení jejich práce a pravidelně jsou pro ně organizována také školení. Podle slov vedoucí projektu funguje dobře také výměna zkušeností v rámci regionu s jinými městy (Sokolov, Ostrov), která na svém území činnost asistentů také zavedla. Město Aš na svých webových stránkách (www.muas.cz) zveřejnila rovněž zatím 2 články – příběhy konkrétních asistentů s cílem podrobněji seznámit veřejnost se samotnými pracovníky a s jejich činností.

Podle výpovědí všech oslovených respondentů se činnost asistentů ve městě osvědčila. I proto je zájem v projektu pokračovat a počet asistentů ještě navýšit. Sledovat vliv APK na bezpečnostní situaci ve městě má mimo jiné za cíl bezpečnostní analýza, jejíž vypracování je jednou z aktivit projektu APK. V rámci této analýzy bylo již v roce 2020 provedeno dotazníkové šetření (485 respondentů) týkající se pocitu bezpečí obyvatel. Shrnutí výsledků tohoto průzkumu je dostupné v kapitole 3.2.5. Průzkum bude zopakován také na konci projektu a analýza těchto dvou šetření bude výstupem projektu, který by měl podrobněji popsat vývoj

pocitu bezpečí obyvatel ve městě a také vliv APK na tento pocit. **Aktuálně tedy nelze bez dalšího zevrubného šetření hodnotit dopad zvýšení pocitu bezpečí. K jeho zhodnocení může výrazně přispět srovnání výše zmíněných analýz.**

Co se týče situace v oblasti bezpečnosti obecně, rozhovory provedené v rámci evaluace do velké míry potvrzují dosavadní zjištění předchozích analýz (viz kap. 3.2.5), a zmiňují stále především drogy a prostituci společně s trávením volného času místní mládeže jako nejčastější problémy v oblasti bezpečnosti. V souvislosti s trávením volného času byly zmiňovány i „dětské gangy“, k jejich vytváření podle některých respondentů v Aši dochází.

Problematickým faktorem ve všech oblastech bezpečnosti, který snižuje efekt zavedených preventivních opatření, je podle všeho do velké míry již zmíněná migrace obyvatel způsobená např. přesunem obyvatel z uzavřených ubytoven v jiných městech v regionu, která přivádí do lokality nové obyvatele, se kterými je potřeba pracovat zcela od začátku a často podle respondentů komplikují i výsledky dosavadních projektů a služeb ve městě.

6.1.2 Zvýšení povědomí o účincích sociálně patologických jevů a dostupné pomoci

Tento dopad je očekáván především u obecného cíle 3.2. SPSZ a jeho dvou specifických cílů, které jsou aktuálně plněné prostřednictvím dvou projektů financovaný z OP Zaměstnanosti - projektu organizace KARO e.V. s názvem *Nová šance* (reg. č.: CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016310) zaměřeného na intenzivní práci s obchodovanými osobami s cílem zlepšit situaci prostituujících žen a jejich rodinných příslušníků včetně podpory návratu žen na legální trh práce a také projektu města Aš s názvem *Začleňování mladých osob Aše do společnosti a na trh práce* (reg. č.: CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016151), známý ve městě spíše pod názvem Teens program nebo Teens klub.

Organizace KARO e.V., začala ve městě Aš přibližně kolem roku 2018 poskytovat jednou za 14 dní terénní služby a protože téma prostituce v té době rezonovalo také při probírání problémů oblasti bezpečnosti a návrhů opatření do strategického plánu sociálního začleňování, organizace i město vyjádřily zájem o zapojení organizace do Lokálního partnerství a do přípravy jednoho z projektů za účelem plnění strategického plánu. Po určitých nejasnostech ohledně možnosti zapojení německé organizace, byl projekt připraven a schválen. Jeho předmětem je poskytovat cílové skupině 4 klíčové aktivity – individuální podporu v oblasti bydlení a zaměstnání; skupinové aktivity – na podporu finanční gramotnosti a tréninkové místo pro zvýšení kompetencí ve vedení a udržování domácnosti a terapeutickou podporu a právní poradenství pro cílovou skupinu. Cílem je poskytnout nadbagatelní, tj. více než 40 hod. podporu min. 6 osobám a i v menší míře podpořit celkem min. 62 osob. K listopadu 2021 byly v rámci tohoto indikátoru vykázány 3 osoby s nadbagatelní podporou a projekt dále běží do konce června 2022.

Jak shrnuje zástupkyně projektu: *„Projekt má potenciál situaci zlepšovat, hodnotit jej je ale příliš brzy, práce s cílovou skupinou je postupná a pomalá a zároveň v Aši zůstává řada externích faktorů, které dále zabraňují výraznému zlepšování situace.“* Mezi tyto faktory patří již v úvodní kapitole ke kriminalitě zmíněný přesun pouliční prostituce do privátů, dále situace kolem pandemie covid-19 a také zrušení ubytovny v Chebu a přesun jejich obyvatel do Aše. Pro postupné zlepšování situace a dlouhodobé dopady by bylo zároveň zapotřebí projektové

aktivity realizovat v Aši dlouhodobě, tedy pokračovat i po konci projektu. S tím zástupci města Aš souhlasí a město vydalo také doporučení k pokračování projektu, nicméně samotné vedení organizace KARO e.V, v současnosti není pokračování projektu příliš nakloněno. Probíhají jednání také o jeho prodloužení, které by z hlediska finančního (v projektu jsou ušetřeny prostředky) bylo možné.

Pro měření stanoveného dopadu, který podobně jako předchozí dopad nelze zatím dobře hodnotit, bude důležité v průběhu projektu sledovat a měřit dílčí indikátory, které si projekt ve své žádosti o podporu stanovil:

- Min. 32 osob získá/posílí své znalosti, kompetence a orientace v daných tématech
- Min. 7 osob bude motivováno a zahájí kroky k získání zaměstnání na legálním trhu práce
- 4 osoby vystoupí z prostituce a uskuteční pracovní pohovory u zaměstnavatelů v regionu Ašska,
- 3 osoby získají zaměstnání na legálním trhu práce
- Minimálně 16 osob zvládne odvrátit bezprostřední riziko ztráty bydlení nebo docílí zlepšení podmínek a kvality svého bydlení
- Minimálně 12 osob zvýší svou ekonomickou stabilitu
- Minimálně 5 osob zmírní svou tíživou situaci a využije podporu psychologa

U indikátorů zaměřených na získávání kompetencí, motivace a zvýšení povědomí o stanovených tématech doporučujeme při jejich sledování používat zpětnovazební dotazníky a kazuistiky.

Druhý, v úvodním odstavci zmíněný projekt je rovněž zaměřený na prevenci sociálně patologických jevů a zvýšení povědomí o jejich účincích, je však zaměřen na cílovou skupinu mladých mezi 15 a 26 lety. V rámci projektu vznikl v přízemí budovy bývalého Ašského kulturního střediska Teens klub, kde se mohou mladí lidé setkávat, trávit volný čas a využívat příležitosti, který jim nabízí program klubu nebo jeho pracovníci. Projekt si ve své žádosti stanovil podpořit 100 osob z cílové skupiny, z toho alespoň 15 osob podporou více než 40 hodin. Z těchto 15 osob byla k listopadu 2021 dostatečná (dle počtu hodin) podpora poskytnuta 12 osobám. Další čísla, která demonstrují aktivity za rok 2021, jsou následující:

- 128 osob navštívilo Teens klub
- 49 navštěvuje Teens klub pravidelně
- V rámci projektu bylo v roce 2021 uspořádáno 21 workshopů a 3 výjezdy
- Program poskytl 240 hodin podpory při distanční výuce, 483 hodin byl otevřený samotný Teens klub a dále poskytl 30 hodin psychologické podpory, dalších 102 hodin pak pracovníci projektu strávili v terénu

V rámci projektu byla pro projekt vytvořena také facebooková stránka TEENS Program, kde pracovníci přibližně 2 – 3 týdně informují nejen o aktivitách projektu, ale poskytují další

informace užitečné a zajímavé pro cílovou skupinu – např. informace o milostivém létě, informační články k psychohygieně, udržitelnému stylu života, o dezinformacích, dále je projekt v úzkém kontaktu s projektem *Všichni jsme sousedé* (popsaným níže) a na své stránce sdílí také řadu příspěvků o jeho aktivitách.

Výše uvedená data i výpovědi respondentů dokazují, že projekt probíhá úspěšně, a to i přes nesnadnou realizaci v době pandemie. Realizátoři jsou s projektem spokojeni a stojí o jeho udržení do budoucna. Projekt se v současnosti podařilo prodloužit do 31. 10. 2022 a realizátoři počítají s tím, že poté již bude možnost žádat v další výzvě OP Zaměstnanost o návazný projekt. V budoucím návazném projektu by nicméně realizátoři chtěli ještě navýšit kapacitu poskytovaných služeb a zároveň upozorňují na potřebu dokončit avizovanou rekonstrukci komunitního centra, tak aby mohly mít poskytované služby potřebné zázemí.

6.1.3 Snížení sociálního napětí

Snížení sociálního napětí byl v SPSZ očekáván dopad především obecného cíle 3.5 a všech jeho pěti strategických cílů. Již při přípravě strategického plánu byl k jejich naplnění plánován především projekt zaměřený na komunitní práci financovaný opět z OP Zaměstnanosti, který je v současnosti realizován pod názvem *Všichni jsme sousedé* (reg. č. CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016286). Aktivity projektu cílí na aktivizaci ašských komunit a zvyšování jejich kompetencí při řešení společných problémů a společném využívání místních zdrojů. V projektu by mělo být alespoň 12 osob zapojených do činnosti tzv. jádrových skupin s podporou nad 40 hodin a alespoň dalších 50 osob s menší podporou (účastníci a účastnice komunitních akcí aj.).

Projekt měl být doplněn rekonstrukcí komunitního centra, díky které by vznikl sdílený prostor pro aktivity tohoto i dalších projektů, na rekonstrukci však dosud nebyly sehnány potřebné finanční prostředky. Podle vyjádření všech aktérů je nicméně rekonstrukce stále mezi prioritami města a na zajištění potřebných finančních prostředků se dále pracuje.

Stejně jako u projektu *Teens program* i s projektem *Všichni jsme sousedé*, jsou všichni oslovení respondenti velmi spokojeni. V rámci projektu byl v Aši založen romský sbor, je organizován pravidelný kurz vaření s názvem *Základy romské kuchyně* a řada dalších jednorázových aktivit zaměřených např. na práci v online prostředí či finanční gramotnost. V průběhu roku 2021 proběhly také 3 sousedské pikniky, kterých se zúčastnilo také vedení města Aš. Na své facebookové stránce i v tištěné podobě projekt postupně zveřejňuje informační příručky s názvem *Naši sousedé Romové*, *Naši sousedé Vietnamci* či *Naši sousedé Mongolové*, které obsahují podrobné informace o komunitách v Česku obecně, zejména však o ašských komunitách a sousedech. V nouzovém stavu projekt nabízel všestrannou pomoc ať již s žádostmi a komunikací s úřady či s přístupem k online na různé aktivity, organizovali také dobrovolníky pomáhající v nouzovém stavu s různými činnostmi. Pracovnice zorganizovaly také sběr podnětů od občanů pod názvem *Mikulášská přání*. I přes potíže a nemožnost včasné realizace některých naplánovaných aktivit nebo nuceného přesunu do online prostředí kvůli pandemii covid-19 tak projekt plní své indikátory, všichni respondenti jsou s ním velmi spokojeni a v současnosti bylo, stejně jako u *Teens programu*, schváleno prodloužení do 31. 10. 2022 a počítá se s jeho realizací i v budoucnu.

Hodnocení dopadů je v tomto případě opět předčasné, nicméně jedna z klíčových aktivit projektu je také evaluace, která bude obsahovat externí hodnocení samotného projektu procesní i dopadové a bude tak klíčová pro zhodnocení očekávaného dopadu pro tento cíl

SPSZ. Zároveň mohou být závěry evaluace velmi přínosné při nastavování návazného projektu.

6.2 Naplňování cíle KPSVL

Klíčovým východiskem tvorby strategického plánu sociálního začleňování je koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám, který je v Metodice KPSVL definován jako „*zajištění adresnosti, koordinace, konzistence a synergie místních opatření sociální integrace založených na lokálních potřebách, která budou realizována prostřednictvím specifického mechanismu financování z prostředků ESIF*“. Následující část evaluační zprávy se zaměřuje na ověření premis KPSVL a analyzuje, do jaké míry realizace opatření vycházejících ze strategického plánování splňuje preferované principy, jimiž je **adresnost, koordinace, konzistence, synergie**. Kromě uvedených principů se věnujeme také **udržitelnosti, kterou chápeme** jako podmínku pro dlouhodobý efekt KPSVL.

6.2.1 Adresnost a relevance

Evaluovaný strategický plán a samotné strategické plánování za účasti relevantních aktérů jasně vycházelo z dat zjištěných v rámci vstupní analýzy a zaměřovalo se na problémy z nich vyplývající a na problémy, které si jednotliví aktéři společně definovali v rámci tzv. stromování v pracovních skupinách. Vznikl tak dokument, který cílí své intervence a plánované projekty na řešení problémů v místě jejich největšího rozsahu. Výjimkou je snad jen drogová problematika, která byla označena za jeden z hlavních problémů bezpečnostní situace v Aši, nicméně v návrhové části plánu je k ní konkrétně vztažen pouze cíl 3.4.1 zaměřený na organizaci pravidelných pracovních skupin k problematice drogové závislosti (nesmíme při tom ovšem opomenout, že některé preventivní aktivity jsou zakomponovány také do projektu Teens program). Pracovní skupina Drogy byla již v roce 2018 nastartována, nicméně její pravidelná setkávání se nepodařilo udržet a v současnosti se podle dostupných informací práce na drogové problematice neposunula významně dále, než jak je popsána ve strategickém plánu. Princip adresnosti a relevance u cílů a nastavených opatření i tak nicméně považujeme za splněný.

6.2.2 Konzistence s potřebami

Pro aspekt konzistence s potřebami platí do velké míry to samé, co je popsáno v podkapitole výše. Na základě důkladného mapování prostřednictvím práce na vstupní analýze a práce v pracovních skupinách byly potřeby cílové skupiny podrobně popsány ve strategickém plánu a je jasná jejich provázanost s jednotlivými cíli, i když drogová problematika není cíli dostatečně ošetřena. Do konzistence cílů SPSZ s potřebami se nicméně výrazně promítají externí faktory – migrace nových obyvatel, situace pandemie covid-19 a s ní spojené nové způsoby trávení volného času dětí a mládeže aj., které pak kladou na aktéry v lokalitě nové nároky, vytváří u cílové skupiny nové potřeby a konzistenci již nastavených cílů a opatření s potřebami cílové skupiny tak narušují.

6.2.3 Koordinace a synergie na úrovni opatření

Spolupráce místních aktérů probíhá podle dostupných vyjádření bez problémů, v případě potřeby se na sebe jednotlivé instituce a projekty obrací, velmi úzce spolu spolupracují dva městské projekty Všichni jsme sousedé a Teens program, všechny realizované projekty mají zároveň podporu od vedení města. Organizace KARO e.V a Kotec o sobě vzájemně ví, ale nejsou nijak blíže provázány. Setkávání v rámci pracovních skupin Lokálního partnerství velmi

dobře zafungovala při přípravě strategického plánu a jednotlivých projektů, po spuštění projektů však setkávání výrazně ustala. Koordinace nicméně v současnosti probíhá především na úrovni jednotlivých projektů, kde 3 ze 4 projektů v oblasti bezpečnosti mají stejného realizátora, kterým je město Aš a jsou často i personálně propojené. Čtvrtý projekt není sice městem realizovaný, ale má jeho dlouhodobou podporu. Tato propojenost a také to, že projekty byly podrobněji a společně promyšleny již při vytváření SPSZ je výrazným přínosem i z hlediska synergického efektu jednotlivých opatření.

6.2.4 Udržitelnost

Udržitelnost jednotlivých projektů je popsána již výše. Město má zájem ve všech svých projektech pokračovat, přičemž u dvou projektů bylo schváleno prodloužení do 31. 10. 2022 a poté město dále počítá s novými výzvami a další podporou ESF. Možný výpadek financování u projektu APK bude pravděpodobně překlenut spoluprací s úřadem práce, dále se pak opět počítá s návazným projektem financovaným z ESF. Město má zájem, aby na jeho území rovněž dále pokračoval projekt organizace KARO e.V. Nicméně zde je situace nejistá ze strany německého vedení organizace, které podle zástupkyně projektu dalšímu pokračování není nakloněno. Město Aš vystavilo za účelem podpory organizace KARO při vyjednávání doporučující dopis se zdůrazněním přínosnosti a smysluplnosti projektu a potřebou jeho pokračování, jeho budoucnost je nicméně v tuto chvíli nejistá.

Současně mají zástupci vedení projektů do velké míry jasno také o doporučeních pro budoucí realizaci a nastavení návazných projektů – jde především o navýšení kapacit pracovníků v jednotlivých projektech, přidání dalších aktivit a navázání na další činnosti a instituce ve městě.

Také opatření SPSZ, která nebyla dosud realizována, jsou městem dále brána do úvahy a hledají se prostředky na jejich realizaci v budoucnu. Riziky v pokračování a nastartování naplánovaných opatření může být ovšem do budoucna změna politického vedení města, nedostatek personálních kapacit, se kterými se region dlouhodobě potýká, pro obsazení nových a stávajících pozic, přetrvávající nedostatek některých služeb či nezájem aktérů o spolupráci a také zatím trvající nejistota ohledně vypisování nových výzev a financování.

6.3 Vyhodnocení spolupráce aktérů a ASZ

Průběh spolupráce ASZ a města Aš je podrobněji popsán v kapitole 3.3. Podle provedených rozhovorů s aktéry pracovní skupiny pro oblast bezpečnosti, spolupráce na strategickém plánování a na vytváření strategického plánu probíhala ke spokojenosti všech zapojených aktérů. Dle všeho mělo město hned na začátku minimálně tři místní aktéry, mezi nimi i manažerku SPSZ, kteří spolupráci s ASZ iniciovali, výrazně podporovali a prosazovali také u politického vedení města. To dokládá následující citace:

„Naším cílem bylo změnit postoj vedení města i spousta radních a zastupitelů ve vztahu k Agentuře, protože z jiných měst odezva někdy nebyla úplně nejlepší... cílem bylo je hlavně přesvědčit, že to pohlídáme, že v té koordinaci budeme spolupracovat všichni, že to nebude, že čekáme, že nás Agentura spasí, ale že do toho jdeme všichni dohromady a že najdeme cíle a že výsledky dokážeme zhodnotit... a to se přesně povedlo, protože pan starosta byl vždycky odpůrcem Agentury, protože měl zkušenosti z jiných měst, kde to nedopadlo valně, tak rozhodně uznal, že jsem dostali, co jsme slíbili, že u nás Agentura uspěla a výsledky jsou znát.. už i spousta zastupitelů vidí dnes spolupráci jako pozitivní a hlavně smysluplnou, proto i zastupitelé souhlasí s pokračováním všech nastartovaných projektů.“

To se pak projevilo i na aktivní práci v pracovních skupin:

„Sešla se dobrá skupina lidí, všichni chtěli a všichni jsme na tom spolupracovali a to udělalo hrozně moc.“

Respondenti zdůrazňují přínosy dat a informací zjištěných při vstupní analýze, přínosy společného definování problémů a cílů v pracovních skupinách a zájem města o realizaci projektů financovaných z OP Zaměstnanost. Již při dokončování SPSZ i po, byla proto také velmi aktivní pracovní skupina Projekty a implementace, v rámci které se řešilo nastavování projektů. Práci ASZ, konkrétně samotného lokálního konzultanta (LK), v rámci skupiny Projekty a implementace v nastavování a v začátcích projektu si konkrétně pochvaluje především organizaci KARO e.V, která, na rozdíl od města, s podobnými projekty do té doby neměla zkušenosti:

„Pomáhali nám formulovat cíle, klíčové aktivity...my měli určitou představu, to jsme řekli tomu konzultantovi a on nám řekl aha, aha, tak teď je tady výzva takováhle, musíte to napsat takhle...“

V rámci PS pro bezpečnost byla zjištěna potřeba hlubšího řešení drogové problematiky ve městě a relevantní aktéři se tak začali scházet samostatně také k této problematice. Přibližně od roku 2020, po schválení a nastartování projektů se však spolupráce a komunikace změnila a zmenšila se jejich frekvence. Aktéři si pochvalují počáteční přínosy a konstatují, že později, také kvůli situaci s pandemií, se frekvence setkání a komunikace snížila, většina z nich to však nehodnotí negativně, jsou především rádi, že projekty úspěšně běží. Zástupci ASZ nicméně z druhé strany poukazují na někdy redukovaní jejich činnosti právě na projektové poradenství a s tím související služby bez přílišného zapojení aktérů do dalších aktivit a možnosti ASZ podrobněji vidět do realizace projektů.

Ze strany některých respondentů se objevuje kritika výměny na pozicích pracovníků ASZ a opakované předávání informací a zmiňují větší potřebu podpory od ASZ v oblasti PR a komunikace s obyvateli a v dalších oblastech. Zde zástupci ASZ naopak evidují v průběhu spolupráce řadu odmítnutí pozvánek na specializovaná školení, konkrétně dvakrát odmítnutou nabídku školení právě k PR a komunikaci - nabídka školení již před více než 2 lety a rovněž také cyklus vzdělávání v nedávné době. Je třeba také dodat, že různí aktéři se pohybují napříč různými pracovními skupinami a, i když se v oblasti bezpečnosti úspěšně realizují podané projekty a daří se naplňovat cíle SPSZ, ne tak je tomu v jiných tematických oblastech, ve kterých ve městě ASZ funguje. Tyto okolnosti pak mohou ovlivňovat hodnocení spolupráce.

Co se týče spolupráce samotných místních aktérů v oblasti bezpečnosti, městské projekty realizované v rámci SPSZ vykazují jednoznačně velkou provázanost a spolupráci. Spolupráci mezi neziskovými organizacemi ilustruje následující vyjádření:

„Spolupracujeme na konkrétních případech, že bychom dělali nějaké velké síťování, to neděláme, nicméně víme o sobě, kdo co dělá, když je třeba klienta poslat, tak my si ho neuzurpujeme, ale posíláme ho, někdy domlouváme i schůzky s klíčovým pracovníkem a taky se nám stává, že nás kontaktují jiné organizace a ptají se nás, jestli jsme schopni poskytnout pomoc.“

Obecně se do práce a vývoje aktivit v oblasti sociálního začleňování částečně také promítá již vícekrát v tomto textu zmiňovaný nedostatek pracovníků na některé kvalifikované pozice a v některých oblastech také nedostatečné kapacity potřebných služeb.

Jako téma pro další spolupráci zaznívá opakovaně téma komunikace a snižování sociálního napětí mezi obyvateli, kde dochází k tomu, že někteří obyvatelé města negativně vnímají přínosy některých projektů jen pro cílovou skupinu SPSZ - obyvatele SVL. Současně někteří respondenti volají po novější analýze situace ve městě.

Tabulka 15: Shrnutí silných a slabých stránek spolupráce

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
▪ Kvalitní data a mapování lokality ▪ Kvalitní a aktivní spolupráce v pracovních skupinách při strategickém plánování a tvorbě SPSZ ▪ Kvalitní SPSZ – orientace na výstupy i dopady ▪ Ve městě existují silní místní lídři/lídryně ▪ Úspěšně se v současnosti realizují 4 projekty financované z OP Zaměstnanost ▪ V průběhu spolupráce neproběhly žádné personální výměny na pozici manažerky SPSZ ▪ Realizované projekty mají podporu v politickém vedení města ▪ Promýšlí se udržitelnost projektů a existuje plán na jejich pokračování	▪ Přetrvávající problémy v oblasti bezpečnosti – drogová problematika, migrace obyvatel ▪ Střídání osob na pozicích v ASZ a opakovaný sběr některých dat z lokality ohrožující průběh spolupráce a vztahy s aktéry ▪ Komunikace s obyvateli města o problematice sociálního začleňování a cílových skupinách projektů → přetrvávající sociální napětí ▪ Nedostatečné využití nabídky specializovaných školení ASZ ▪ Chybějící kapacita v sociálních i dalších službách a problémy s personálním obsazením některých pozic ▪ Snižovaná frekvence spolupráce a síťování po nastartování projektů

7 Závěry evaluace a doporučení

V obci Aš byla provedena evaluace plnění Strategického plánu sociálního začleňování města Aš pro období 2019 – 2022 v oblasti bezpečnosti a prevence kriminality a evaluace dopadů definovaných cílů na stav sociálního vyloučení v obci. Strategický plán byl vypracován velmi precizně, do pracovní skupiny pro bezpečnost a prevenci kriminality se od začátku zapojila většina relevantních aktérů a aktivně se podílela na určování problémů, definici priorit a cílů s podrobnou specifikací garanta, indikátorů účinnosti a očekávaných dopadů u každého cíle. Většinu ze stanovených specifických cílů se v současnosti daří plnit (plán je dále v účinnosti do konce roku 2022) – z 11 specifických cílů v oblasti bezpečnosti a prevence kriminality je splněno či zatím naplňováno 7 cílů. Jeden ze čtyř nesplněných cílů, u něhož je garantem město Aš – rekonstrukce komunitního centra - je dále plánován a měl by být v budoucnu splněn, u ostatních se nepodařilo zjistit plány ohledně naplnění do konce roku 2022. Všechny plněné cíle jsou naplňovány realizací 4 projektů financovaných z operačního programu Zaměstnanost. V rámci těchto projektů působí ve městě nyní 5 asistentů prevence kriminality, začal fungovat Teens klub pro mládež, v rámci projektu Všichni jsme sousedé, je organizována řada komunitních akcí a aktivit a v projektu Nová šance se intenzivně pracuje s obchodovanými osobami v Aši. Realizátorem tří ze zmíněných čtyř projektů je město Aš, poslední projekt Nová šance realizuje česká pobočka německé neziskové organizace KARO e.V.

Na hodnocení definovaných dopadů – i) zvýšení pocitu bezpečí, ii) zvýšení povědomí o účincích sociálně patologických jevů a dostupné pomoci, iii) snížení sociálního napětí – je ve všech případech ještě brzy. Všechny projekty probíhají úspěšně a plní své indikátory, i přes řadu překážek, kterým museli čelit od svého začátku v důsledku pandemie covid-19. Se zavedením většího počtu asistentů prevence kriminality ve městě jsou aktéři i řada obyvatel jednoznačně spokojeni. Zvýšení pocitu bezpečí bude nicméně možné částečně posoudit až na základě vyhodnocení a analýzy průzkumu bezpečí, který byl (v roce 2020) a bude (v roce 2022) proveden v rámci projektu činnosti asistentů. Zvýšení povědomí o účincích sociálně patologických jevů je dopad, který je očekáván u projektů Teens program a Nová šance a pro jeho měření doporučujeme zavést mechanismy zpětnovazebních dotazníků u projektových aktivit, případně evidenci pokroku a stabilizace jednotlivých klientů. Na snížení sociálního napětí míří především projekt na komunitní práci, který má ve svých klíčových aktivitách také podrobnou procesní i dopadovou evaluaci na svém konci, kterou s jejími zjištěními považujeme za klíčovou i pro ex-post dopadovou evaluaci SPSZ.

O úspěšnosti projektů svědčí i zájem města v realizaci jejich aktivit pokračovat i nadále. Dva z projektů byly prodlouženy do konce října 2020, pak se očekává navázání dalšími projekty financovanými z OP Zaměstnanost. U projektu asistentů prevence kriminality se předpokládá výpadek financování z ESF, nicméně asistenti budou mezitím součástí projektů města s úřadem práce. Poté je plánován další projekt s navýšením na 7 asistentů. Jediný otazník visí v současnosti u projektu Nová šance, který má podporu z vedení města Aš, nikoli však podporu ve vedení své organizace, působení organizace KARO ve městě v rozsahu, v jakém zde působí dnes, je proto značně nejisté.

Realizace opatření strategického plánu ve městě Aš do velké míry naplňují také principy cíle KPSVL, kterými jsou adresnost, koordinace, konzistence, synergie. Propojenost a společné plánování projektů má výrazný synergický efekt na jejich výsledky. Koordinace probíhá

výrazně mezi třemi městskými projekty, méně již pak se čtvrtým projektem organizace KARO. Opatření jsou také z větší části zacílena na řešení problémů v místě jejich největšího rozsahu a jsou konzistentní s potřebami cílové skupiny, částečně však do naplňování těchto principů negativně zasahuje efekt dlouhodobě trvající migrace obyvatel z jiných oblastí v regionu a tím neustálý příliv nových obyvatel, dále situace pandemie covid-19 a také nedostatečná kapacita některých služeb a jejich personálního zajištění ve městě. Pokud je to možné, doporučení především k ovlivnění prvního zmíněného, směřuje k navázání užší spolupráce v rámci regionu na řešení migrace, případně také doporučení směrem k ASZ na vypracování podrobné analýzy migračních toků v oblasti.

Spolupráci města Aš s Agenturou pro sociální začleňování na strategickém plánování a v oblasti bezpečnosti hodnotí převážná většina aktérů velmi kladně. Zdůrazňují proaktivitu všech zapojených aktérů hned na začátku v pracovních skupinách a při tvorbě projektů, užitečnost dat a informací z analytických výstupů ASZ a přístup k financování ze specifických výzev OP Zaměstnanost. Po schválení SPSZ a odstartování projektů se však frekvence komunikace a spolupráce snížila. Pro někoho to znamenalo výpadek potřebné projektové podpory, ostatní v rámci projektů již neměli potřebu spolupráce a snížení frekvence spolupráce nevnímají negativně. Objevuje se však kritika pozdějšího střídání osob na pozici LK, nepředávání informací v rámci ASZ a nedostatečného využívání expertů, které má ASZ k dispozici. Personální stabilita a kontinuita se pro důvěru v obci ukazuje jako jeden z klíčových faktorů, proto při dalších personálních změnách doporučujeme důraz na zavedení systému plynulého a komplexního předání agendy.

Všichni aktéři zapojení do řešení oblasti bezpečnosti, včetně politického vedení města, mají v současnosti zájem o pokračování projektů a spolupráci do budoucna. Výzvami a potřebami v této oblasti nadále zůstávají:

- drogová problematika, kde chybí kapacity především ve službách,
- komunikace realizovaných projektů i celkově problematiky sociálního začleňování tak, aby došlo ke snižování napětí mezi různými skupinami obyvatel,
- migrace nových obyvatel,
- navyšování kapacit jednotlivých projektů a zároveň dostatek personálních kvalifikovaných sil na jejich obsazení

Do budoucího nastavení spolupráce a také do přípravy dalšího dokumentu, který by navazoval na současný strategický plán může zasáhnout také dosud nejasné nastavení fungování Agentury pro sociální začleňování po roce 2022.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vývoj počtu obyvatel	9
Tabulka 2: Index sociálního vyloučení pro město Aš	11
Tabulka 3: Podíl obyvatel v exekuci - město Aš.....	11
Tabulka 4: Podíl příjemců příspěvku na bydlení - město Aš.....	12
Tabulka 5: Podíl příjemců příspěvku na živobytí - město Aš	12
Tabulka 6: Podíl uchazečů o zaměstnání evidovaných déle než 6 měsíců - město Aš	12
Tabulka 7: Podíl předčasných odchodů ze ZŠ na celkovém počtu odchodů - město Aš	12
Tabulka 8: Vývoj počtu vyplacených Příspěvků na živobytí a podílu jejich příjemců	13
Tabulka 9: Vývoj počtu vyplacených Doplatků na bydlení a podílu jejich příjemců.....	13
Tabulka 10: Vývoj podílu nezaměstnaných osob do a nad 12 měsíců	16
Tabulka 11: Vývoj podílu osob v exekuci na různých územních úrovních	17
Tabulka 12: Index kriminality a počet trestných činů v rámci obvodního oddělení Aš	19
Tabulka 13: Projekty provázané se SPSZ a financované z OPZ ESF.....	22
Tabulka 14: Priority a cíle evaluované na základě tematického zúžení.....	27
Tabulka 15: Shrnutí silných a slabých stránek spolupráce.....	39

Seznam obrázků

Obrázek 1: Poloha města Aš v rámci regionu	10
Obrázek 2: Poloha města Aš v rámci České republiky.....	10
Obrázek 3: Podíl dospělých občanů v kraji s dluhem v prodlení v registru SOLUS (2015)...	17
Obrázek 4: Podíl dospělých občanů v kraji s dluhem v prodlení v registru SOLUS (2019)...	18

Seznam schémat

Schéma 1: Postup při stanovování dopadů intervencí	23
Schéma 2: Priority, očekávané výstupy a dopady v oblasti Bezpečnost a prevence kriminality	30

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj celkové nezaměstnanosti ve městě Aš a na dalších územních úrovních.....	14
Graf 2: Stav dlouhodobé nezaměstnanosti - srovnání různých územních úrovní	15
Graf 3: Vývoj indexu kriminality v období 2013 – 2020 na úrovni obvodního oddělení Aš a na úrovni České republiky.....	19

Seznam zdrojů

Aš – *Oficiální web města*. [web]. 2021. Dostupné z: <https://www.muas.cz>

CHARVÁT, Petr. Výzkumná zpráva: *Aš, vstupní analýza* [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Vstupni-analyza-As-2018.pdf>

CHARVÁT, Petr a KORECKÁ, Zuzana. *Tematicko - průřezový výzkum: Prostituce v kontextu sociálního vyloučení (pouliční prostituce v příhraničí - Aš, Chomutov, Dubí)* [online]. 2021. Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/TPV-Prostituce_ZOR12.pdf

Komunitní plán města Aše na období 2020 - 2023 [online]. Dostupné z: https://www.muas.cz/assets/File.ashx?id_org=52&id_dokumenty=239049

KOPECKÁ, Zuzana et al. *Zpráva o rozsahu sociálního vyloučení v Karlovarském kraji* [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/dokument/rozsah-socialniho-vyloucení-v-karlovarskem-kraji/>

LANG, Petr a MATOUŠEK, Roman. *Metodika pro posouzení míry a rozsahu sociálního vyloučení v území* [online]. 2020 [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/dokument/metodika-pro-posouzeni-miry-a-rozsahu-socialniho-vyloucení-v-uzemi/>

Mapa nezaměstnanosti a sociální nejistoty [web]. Centrum pro společenské otázky SPOT, 2019a [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: <https://mapanezamestnanosti.cz/>

Mapa sociálně vyloučených lokalit 2015. [online]. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/index2f08.html?page=iframe_orp

METODIKA KOORDINOVANÉHO PŘÍSTUPU K SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝM LOKALITÁM. *Agentura pro sociální začleňování* [online]. [cit. 2019-12-19]. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/metodika-koordinovaneho-pristupu-k-socialne-vyloucenym-lokalitam/>

Město Aš. *Průzkum pocitu bezpečí - Asistenti prevence kriminality*. Vyhodnocení dotazníku. 2020.

Obce v datech [web]. 2021. Dostupné z: <https://www.obcevdtech.cz>

PAQ Research. *Život během pandemie* [web]. 2021. Dostupné z: <https://zivotbehempandemie.cz/destabilizace-prace>

Strategický plán sociálního začleňování města Aš pro období 2019 – 2022 (SPSZ) [online]. 2019 [cit. 2021-010-21]. Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/SPSZ_As-2019.pdf

ŠTOLFOVÁ, Andrea; Petr KONEČNÝ. *Rukověť' evaluátora*. 2018.

TRLIFAJOVÁ, Lucie a CHRUDIMSKÁ, Bára. *Nezaměstnanost roste, čerpání sociálních dávek se téměř nemění* [online]. Duben 2021 [cit. 2021-06-21]. Dostupné z: <https://www.pracevobci.cz/upload/studies/25/mapa-zjisteni.pdf>

ZIEGLEROVÁ, Alena. Dva roky vyhlašování bezdoplatkových zón. Méně dávek, více bídy. *Fórum sociální politiky*. 2019, (5), 22-31.